

ERCIYES

KAYSERİ HALKEVİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Mehmetçiğe Selâm	Erciyes
Hacı Seyit Mehmet Ağa	A. Rıza ÖNDER
Tutuşmak	Muharrem BARUT
Ahmet Paşa ve Çerkes Hasan....	* * *
Molulu Reval'nin iki şiiri	A. Rıza ÖNDER
Kayseri Ağzı Kelimeler	Kâzım ÖZYEDKÇİ
Eski Değişler ve Yeni Duyuşlar..	FETHİ, REVAL .....
Türk Argosu	Hikmet DİZDAROĞLU
Av Destanı	Ferdi FAHİR
Gelişigüzel Düşünceler	C. Sena ONGUN
Yeni Doğan Bir Şair	Ferdi FAHİR
Akşam [Şiir]	F. F.
Değişiklik	Tahir MOLU
Kerem [Şiir]	İ. Zeki BÜRDURLU
Adalet ve Hukuk	Enver KIRKER
Duyurmayın Bana [Şiir]	Hüseyin ULAŞ
Köglü - Su	B. D. GÖKHAN
Sıkıntı [Şiir]	Erhan BENER
Hacı Molla Destanı	K. Ö.
Boz Ahmet'in Osman'ın Destanı ..	K. Ö.
Erciyes'e Çıkışımız	T. CANIDAĞLI
Zaferimizle Öğüneliriz	Raşit BENER
Çermikte Akşam [Şiir]	Fikret SEZGİN
Şairin Ölümü [Şiir]	Bahri ULAŞ
Bir Karikatürün hatırlattıkları ..	Ferdi FAHİR
Erciyes'e Çıktık Fakat Doyamadık	Dündar DAĞBAŞI
Güzel Sanatlar Resim Sergisi ..	Hüseyin ULAŞ
Mevsim Eşiğinde	YÜREKTENDAĞLI

Temmuz ve Ağustos aylarında Halkevimizdeki Çalışmalar

1 — 1/7/1946 tarihinde İngiliz Kültür Heyeti tarafından Halkevimize gönderilen Resim Sergisi açılmıştır.

2 — 24/7/1946 günü Lozan sulhunun yıl dönümü münasebetile halkevimizde bir tören yapılmıştır.

3 — 20/8/1946 günü İngiliz Kültür heyetinin Mimarlık ve Sosyal Yardım sergisi açılmıştır.

4 — Dumlupınarda yapılacak Zafer bayramı merasimine halkevimizi temsilen Halkevi başkanı iştirak etmiştir.

5 — 30 Ağustos Zafer bayramı münasebetiyle halkevimizde bir toplantı yapılmış ve « İstiklâl » piyesi temsil edilmiş ve konferans verilmiştir.

OSMAN FERİT SAĞLAM'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAĞANIDIR

ERCİYES

YIL : 4

TEMMUZ — AĞUSTOS

SAYI : 42-43

Mehmetçiğe Selâm

Tunç yüzlü, pek gözlü, dik başlı yiğit Mehmetçik,
Süngünle, dişinle, tırnağınla kazandığın **30 Ağustos** bayramında,
bir pulat kitlesi katılığında ve bir aslan heybetinde geçişini heyecanla
seyrettim... Sert adım arını atarken, bu toprağa emniyetle basmanın
bütün haz ve gururunu seninle beraber bir kere daha duydum. Sanki
"Dedem koynunda yattıkça, benimsin ey güzel toprak!", diyen sesler
işitiyordum adımlarımdan...

Asıl Mehmetçik,

Benliğinin iç yüzünü bilmiyenler, seni anlayamaz, tanıyamazlar. Sanırlar ki her insan gibi bir deri kabı içinde et, kemik ve sinir yığını... Hayır, hayır! Aldanır ve yanırlar böyleleri... Senin Kafkaslarda, Yemen çöllerinde, Galiçyada, Çanakkalede ve nihayet İnönü ve Dumlupınarlarda bu yapılaş evsafındaki iki ayaklı bir yaratığın çok üstünde gösterdiği fedakârlığı, mucizeyi bilmiyenlerdir böyleleri... Sen, ruhundaki feragatin bayrağını, vatan sevgisi, memleket muhabbeti ve istiklâl aşkı ile örmüş; damarlarında ecdadından tevarüs ettiği asıl Türk kanını cömertçe bu uğurda sarftan çekinmiyen, Tanrının mucizeler halketmesine müsaade ettiği ve kendinden sana ilâhî iksir verdiği bir kudretsindir. Senin o ilâhî heybetin, o ilâhî kuvvetin bundandır. Senin bu kudretin önünde bükülmüyecek bilek tasavvur edemiyorum.

Ey, İstiklâlimizin süngülü bekçisi!

Sendeki tahammüle, sendeki sabıra, sendeki mertliğe, sendeki sebata ve gözü pekliğe âşina olmıyanlar, eğer varsa, onlara uzun söze hacet yok. Kısa sözümüz şudur : **Gelsinler, görsünler !..** Aldatıcı her türlü gururdan uzak olarak, nefse itimadın katkısız ve susuz bir inancı ile, göğsümüze doldurduğumuz hür vatanın sâf havasının ciğerlerimizden gelen bütün kudretile çekinmeden haykırıyoruz :

Gelecekleri varsa görecekları de var !..

Aslan Mehmetçikler hep çünkü serhatlardalar !..

ERCİYES

Hacı Seyit Mehmet Ağa

Ali Rıza ÖNDER
Pertek C. Savcısı

Sanat, bilim ve idare alanlarındaki büyüklerimizi bilir ve anarız da ticaret ve çiftçilik gibi uğraşlarda yükseilmiş yurttaşlarımızı çok defa unutmış gibi görünürüz. Bunları tanısak da tanıtmağı düşünmeyiz.

Kayseri, bu türlü büyüklerin de yetiştiği bir yerdir. Şahsî teşebbüsü ile büyük işler başaran ve yurda her zaman ölçüsüz bağışlarda bulunarak hayırseverliğin en yüksek derecesine erişen büyük hemşehrimiz Nuh Naci Yazganı istisna ediyorum. Fakat adı yazılara geçmiyen, bu suretle unutulması bir nesil ve bir devir meselesi olan daha nice hemşehrilerimiz vardır ki intizamı ve dürüst çalışmada, helâlından kazanıp helâlından yemede ve yardımın, cömertliğin, hayırseverliğin, ahlâk ve doğruluğun inanç ve sebatın örneği olmada birer adsız kahraman sayılabilirler. Bu yazımda henüz torunları sağ olan bir zatın, saydığım vasıf ve hususlarda nasıl efsaneleşmiş ve halkın genel vicdanına sinerek nasıl anıtlamış olduğunu göstereceğim. Hakkında söylenen birçok fıkradan işittiğim dördü ile Kayserili Hacı Seyit Mehmet Ağayı tanıtacağım. Bu (fıkraları 16/5/ 943 te, Kayseri'de Kunduracı Mehmet ustadan not ettim.)

***

1—Hacı Seyit Mehmet Ağanın, Ha-

cı Bekir Efendi adında bir ahababı varmış. Bu zat kendisini tamamen ilme ve ibadete vermiş. Bu türlü bir yalnızlık içerisine o kadar düşmüş ve tasavvuf denizine öyle bir dalmış ki dünyasını tamamen unutmuş, hattâ günlük geçimini teminden âciz kalmış. Günlerce aç kaldığı halde manevî zenginliğini maddî sıkıntıları uğruna feda etmek istememiş. Bu minval üzere yaşayıp dururken Hacı Bekir Efendi bir gece şöyle bir düş görür.

Hazreti Fahri Âlem Efendimiz karşısına çıkıyor ve diyor ki: «Hacı Seyit Mehmet Ağaya git, sana bir sarı lira versin.»

O sabah, ruhu gibi midesi de tok, kalbi gibi vücudu da rahat olarak uyanan Hacı Bekir Efendi kalkar kalkmaz doğru Hacı Seyit Mehmet Ağanın dükkânına gidiyor. Fakat girip para istemek, bir dostundan da olsa, Peygamberin emrile de olsa, ona güç ve çetin geliyor. Dükkânın önünde durmadan ve içeri bakmadan geçiyor. Fakat içeriden ağa sesleniyor. Efendiyi yanına çağırıyor şöyle konuşmağa başlıyorlar: Ağa

—Rüyada Hazreti Fahriâlem Efendimiz sana ne buyurdu? (Meğer bir âlimin rüyası bir veliye de malûm olmuş.)

—Hacı Seyit Mehmet ağaya git, sana bir altın lira versin buyurdu.

Bu cevap ve bu buyruk üzerine

Hacı Seyit Mehmet Ağa kasadan bir altın lira çıkarıp Hacı Bekir Efendiye uzatıyor. Sonra tekrar soruyor:

—Bu gece rüyada Hazreti Fahri Âlem Efendimiz ne buyurdu?

Gene aynı cevabı alınca ikinci bir emir verilmiş gibi bir sarı lira daha veriyor. Nihayet bu sual ve cevaplar tam on defa tekrar ediliyor. Ve her tekrarında Hacı Bekir Efendiye bir altın lira veriyor. Böylece cömertlik ve insanlık damarlarının inşirahlı akışına uyarak gerçek bir vazife yapmanın sevinç ve saadetine eriyor.

***

II - Hacı Seyit Mehmet Ağa, kendisinden para istemeğe gelenlerin sıkılmaması için ortalık kalabalıklaşmadan sabahları erkenden dükkânını açarmış. Bir gün sabahın er saatinde gene böyle dükkânında otururken yanına bir adam gelir. Kendisinden ödünç iki sarı lira ister. Bu para ile bir hayvan satın alacağını ve sazdan berdi taşıyıp borcunu ödeyeceğini söyler. Ve sonunda ağadan iki sarı lirayı alarak uzaklaşır.

Fakir adam, bu parayı, söylediği şekilde kullanmak düşüncesinden vazgeçerek yeyip içmeğe ve keyfetmeğe karar veriyor. Fakat niyetini bozuşu, Allahın gönlüne hoş varmamış olacak ki, daha kararını uygulamaya vakit bulamadan zavallının başına şöyle bir iş geliyor:

Günün birinde ırmaktan su içerken koynundaki iki sarı lira, ağanın verdiği çıkı ile beraber suya düşmüş. Adam şaşkın bir halde dolaşmağa başlamış. . . O dolaşa dursun...

Bir akşam üstü Hacı Seyit Mehmet Ağa evine giderken pazar yerinde bir satıcının kendisini çağırdığını görüyor. Yanına yaklaşıncı, bu satıcının, balık sattığını ve kalan bir tane balığın kendisi tarafından alınmasını istediğini anlıyor. Satıcının ısrarına dayanamıyarak ağa balığı alıp evine

götürüyor. Balığın karnı yarıldığı zaman içinden bir çıkın ve onun içinden de iki sarı lira çıkıyor. Meğer fakir adamın ırmağa düşürdüğü bu çıkını balık yutmuş, o balığı da başka bir fakir tutmuş ve pazarda satılığa çıkarmış.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra ağa, kendisinden ödünç para alan adama rastlıyor. Ve dükkânına çağırıyor.

—Ne yaptın evlât, verdiğim para ile hâlâ bir iş tutmadın mı? adam cevap veriyor:

—Sorma ağa, başıma şöyle, şöyle işler geldi.

Ağa, ırmak hikâyesini dinledikten sonra minderinin altından çıkardığı aynı altınları eski çıkını ile beraber adama tekrar uzatıyor. Ve:

—Benden aldığın, sonra da suya düşürdüğün para bu değil mi? Al şu paranı artık kalbini düzelt ve iyi yerlerde kullanarak para kazan, diyor. Adamı, sevince ve hayrete boğarak oradan uzaklaştırıyor. Ve o fakir de bu hayır öğüdün üzerine gerçek adamlığın yolunu tutuyor.

***

III - Ağa doğruluğunun, hesaplı hareketinin mükâfatını her zaman gören ve ömründe bir defa bile zarar etmiyen bir ticaret adamı imiş. Halkın dilinden kurtulmak için biraz zarar etmek istiyerek zamanın ulemasından Hacı Torun Efendiye gidiyor. Ve bu arzusunu yerine getirmek için ne yapması gerektiğini soruyor. Efendi, şu cevabı veriyor:

—Zarar mı etmek istiyorsun? Kayseriden pirinç al Tosya'da sat.

Ağa, Kayseri de günün fiatı üzerinden ne kadar pirinç varsa topluyor. Tosyadaki bir tanıdığının adresine gönderiyor. Adam, pirinci Tosyadaki pi-

yasaya göre satıyor ve parasını ağa-ya yolluyor. Fakat pirinçten gelen para, pirince verilen paradan çok. Hattâ kazancı ile sermayesini karşılaştırıyor, kazanç dahi sermayeden fazla. (Anlıyorki o yıl Tosyada pirinç olmamış, ve gönderdiği pirinç Kayserideki değerinin ikibuçuk misline satılmış.)

Hacı Seyit Mehmet Ağa, paranın anasını bir eline, kazancını öteki eline alarak doğru Hacı torun efendinin yanına varıyor.

— Zarar etmek için dediğini yaptım; şu paranın anası; şu da kârı. Hangisi çok ?

Efendi bir cevap alamıyınca bir bilmece kadar karışık olan duygularla şu sözü söylüyor:

—Ayıkla bu pirincin taşını. . .

* *

IV - Hacı Seyit Mehmet Ağa bir yaz akşamı hayvanına binmiş, bağına giderken şehrin dışında ıssız bir dereye eli silâhlı, başı külâhlı bir kaç dağ adamı ile karşılaşılıyor. Haydutlar, ağayı çevirip,

—Çıkar bakalım paraları

deyince, ağa :

—Üzerimde para taşımak âdetim değildir. İsterseniz bekleyin: yarın bu saatte ihtiyacınız olan parayı getireyim, diyor.

Haydutlar, ikinci teklifi kabul ediyorlar ve Hacı Seyit Mehmet Ağadan sözünü aykırı bir hareket çıkmıyacağını bildikleri için hiç düşünmeden ertesi gün aynı saatin gelmesini bekliyorlar... Saati dakikası tamam.. Haydutlar ve ağa aynı dereceler. Ve ağa, dağlıların istedikleri parayı sanki borcu imiş gibi gayet tabii bir tavırla çıkarıp sayıyor. Ve üzerine de şu tavsiyede bulunuyor :

— Paranız olsa dağa çıkmazsınız. Benim param hayırlıdır. Alın bunu da bir iş tutun.

Aradan aylar yıllar geçiyor. Ne elde silâh, ne başta külâh. . . Dağın haydutları şehre iniyor. Ve sırtı kürklü birer tacir oluyor. Menselerini ve velinimetlerini unutmayan vefalı ahbablar bir gün Hacı Seyit Mehmet Ağayı bularak aldıkları paraları vermek istiyorlarsa da ağa, (helâl olsun) diyerek ıslah oluşlarına bağışlıyor.

TUTUŞMAK

I

Muharrem Barut
Lise Türkçe Öğretmeni

Yılların çilesini başında ağırtan: "Dağ" elbet bir gün kâkül kâkül, yanar tutuşur.

Bir kulaçlık ömrüne doyamayan: "Gün" akşam, sabah ufukta söner, tutuşur.

Bu gün dahi Mecnunlar: "Leylâ" lar için; ağlar, tutuşur.

Âşıklık bu: "Bülbül" bile bir yapracık gül için; tâbe sabah öter, tutuşur.

"Karanfil": Saksısında bunalıp ürperince, alev alev tüter, tutuşur.

Ağıllarda: "Kuzular" çalınan sütlerine; bir yanık a-ağıt ile dilegelir, tutuşur.

Daracık mahpesinden fırlayan: "Kibrit" bir damlacık başını taşa çarpar, tutuşur.

Bir yalazı rüzgârla kavrulan: "Sitep" göklerden şerha şerha yağmur bekler, tutuşur.

Tam on sekiz milyon Kalb: "vatan toprağı" için çarpar, tutuşur.

Göğün bütün yıldızları bir incecik: "Ay" a hasret çeker, yağmur yağmur dökülür, kuşlar gibi uçar, tutuşur.

Bir tatlı gülüşle geceyi gündüz eden: "Ay" bir al atlas üstüne düşüp şanlanmak için; kanar, tutuşur.

Kayserili Ahmet Paşa

ve

Çerkez Hasan Kimdir ?

***

Osmanlı tarihinin yapraklarında kanlı bir olgunun faili olarak adı geçen Çerkez Hasan'ın, vak'asını manzumlaştıran bir halk şairinin destanını, B. Mustafa Sağlam'ın vermiş olduğu eski bir şiir defterinden alarak sayfalarımıza aktardık. Okuyucularımız, şairinin adını maalesef öğrenemediğimiz bu uzun destanı öbür sayfalarımızda bulacaklardır.

Destanın, mülhem bulunduğu kanlı olguyu etrafıca açıklamış olmak ve faili bulunan Çerkez Hasan'ın kim olduğunu okuyuculara daha iyi tanıtabilmek için (Türk Meşhurları) ansiklopedisinden hayatına ait olan yazıyı aynen aşağıya aktarıyoruz.

Bu vak'ada adı geçen büyüklerin kimler olduğunu okuyucular, elbette tarihî malûmatlarına müracaatla hatırlıyacaktırlar.

Bunlardan Ahmet Paşa, uzun müddet yüksek mevkilerde bulunmuş, kahramanlığıyla meşhur olmuş bir hemşehrimiz bulunmak münasebetile kendisini belki bilmiyen bazı okuyuculara tanıtmak maksadile hal tercümesine ait yazıyı yine (Türk Meşhurları) ndan aynen sayfalarımıza geçiriyoruz.

Ahmet Paşa Kayserili (1796-1878) Osmanlı imparatorluğunun son asrında cesaretile tanınmış denizci paşalardandır. Kayseride doğmuş, tersanede neferlikten yetişmiştir. Önce Riyala, 1846 Patrona, Liva ve sonra Bahriye Feriki olmuştur. Kırım harbinde Karadeniz Kumandanlığına tayin edildi ve Sivastopol fethinde Mahmudiye Zırhlısı ile hazır bulundu. 1854 de Vezir oldu. İzmir Akdeniz adaları, Bursa ve Adana Valiliklerinde, iki defa Bahriye Nazırlığında bulunmuş ve kendisine eskiden olduğu gibi Kaptanı Derya unvanı verilmişti. Abdülazizi tahttan indirenler arasında o da vardı ve sarayı denizden kuşatmıştı. Çerkez Hasan'ın cinayeti esnasında Mithat Paşanın konağındaki Nazırlar arasında bulunuyordu. Hayli yaşlı olmasına rağmen Çerkez Hasan'ı yakalamağa teşebbüs etmesi ve bu yüzden yaralanması hakikaten cesur bir adam olduğunu gösterir. Dirayetli, fakat hiç okumamış bir adamdı.

(Türk Meşhurları)

Çerkez Hasan (Ölm. 1876) Beşinci Murat zamanında devlet adamlarının toplandığı konaktaki korkunç cinayetlerle memlekette büyük bir he-

yecan uyandıran bir Kolağasıdır. E-sircilikle meşgul İsmail adlı bir Çerkez beyinin oğludur. Küçük yaşında saraya intisap etmiş ve harbiyeden 1872 de Mülâzım (Teğmen) çıkmıştır. O zamanki usule göre Bağdad'a gitmesi şartile rütbesi bir derece yükseltilmiş iken sarayın Harem Dairesindeki akrabası tarafından korunarak yaverlikle İstanbul'da kalmıştı. Abdülaziz tahttan indirilince o da saray yaverliğinden ayrıldı. Fakat yine vazifesi başına gitmemek için bu defa da Yusuf İzzeddin Efendinin yaverliğine girmeye muvaffak oldu. Disipline meraklı ve emrini yürüten bir adam olan Serasker Hüseyin Avni Paşa, onu Bağdad'a gitmeye razı etmek şartile bir derece daha yükselterek Kolağası yapmış ve serkeşliğinden dolayı da hapse koymuştu.

Çerkez Hasan, vazifesi başına gideceği haberini Seraskere göndererek hazırlıklarını yapmak üzere serbes bırakılınca, Seraskeri öldürmek

kararile Hüseyin Avni Paşanın Kuzguncuktaki yalısına gitmiş ve Vükelânın o akşam Midhat Paşanın Bayezit'teki konağında toplandıklarını öğrenince oraya koşmuştur. Eskiden yaver olduğunu bildikleri için uşakların mâni olmasına meydan bırakmadan salona girerek Hüseyin Avni ve Hariciye Nazırı Reşit Paşayı öldürdü. Bahriye Nazırı Kayserili Ahmet Paşayı da yaraladı. Konakta yaver, asker ve uşaklardan beş kişiyi öldürüp üç kişiyi de yaraladıktan sonra perdeleri yakarak mumları söndürüp kaçmak isterken, kendisini saran süngülü asker kordonu içinde yaralanıp ele geçirildi. Ertesi gün Divanîharbe verilerek birgün sonra da Bayezit meydanında bir dut ağacına asıldı.

Çerkez Hasan'ın vazifesi başına gideceği haberini intikam sanarak siyasî bir mahiyette görenler olmuştu. Fakat hâdisenin şahsî bir kin duygusundan ileri gelme âdi bir cinayet olduğu anlaşılmıştır.

(Türk Meşhurları)

Desdan-ı Çerkez Hasan

Dünyanın haline eyledim nazar
Ne ibretler göstermiştir insana
Çok kaza, cinayet olmuş sad hezar
Lâkin buna manent yoktur bir dane.

Asakir içinde olmamış asla
Nizam kurulalı böyle bir kaza
Her diyardan asker bulunur amma
Hiç benzeri yok Çerkes Hasan'a.

Bir dağ-ı canavar sıfat-ı beşer
Hem hain-i bidin ifritten beter
Aldanıp etmişler yezidi asker
İlim öğretmeğe öyle Mervan'a.

Her nasılsa evvel mülâzım olmuş
İltimasla yaverliğe sokulmuş
Yaverlikte pek ziyade kudurmuş
Saldırmağa başlamıştır her yana.

Bakmışlar husumet artmış ziyade
Avni Paşa ile gitmiş inada
Demiş defetmeli bunu Bağdad'a
Zira gözü göz değildir vatana.

Bağdada gitmeyi teklif eylemiş
Kolağalık rütbesini peylemiş
«Gitmem» diye son cevabı söylemiş
Gitmezsen yerindir ol mahpusane.

Duyunca Bağdadı etmiş vesile
Demiş: «Koparayım ben bir velvele»
Gazeteler yazsın büyük mes'ele
Hiç görmemiş olsun bu asitane.

Bakmış gitmemeğe hiç yoktur çare
«Can telef etmeğe bulurum are
Elbette bunları yakarım nare
Giderim diyerek çıksam meydana»

Meclisten çıkmağa isteyip ruhsat
«Giderim Bağdada ederim hizmet
Diyerek bir fırsat bulurum elbet
İşte budur ancak bana bahane»

Birkaç silâh, kama alır beraber
Andan kalkıp doğru yalıya gider
Nerde oldukların aldıysa haber
Fırsat budur yakmaklığa suzane.

Mithat Paşa konağına girince
Orada düşündü gayet derince
Meclise girmeği haber verince
Dediler: «Yasaktır» bir kâmilane.

Meclisi has hep gelmişti bir yere
Bilmezlerden ne gelecekti ser'e
Beş can yazılmıştı şehit deftere
Hesapları kalsın ulu divane.

Dedi: «gireceğim mutlak içeri
Çabuk ağasına git ver haberi»
Gidince tedbiri vardı ileri
Girince meclise durdu divane.

Bir elde ruvelver bir elde kama
Dedi seraskere: «Sakin davranmal»
Ateşleyip patlayınca tabanca
Sol meme üstünden kıydı ol cana

İkinci ateşi Reşit Paşaya
Çene altından.. ne mümkün yaşaya
Yok mu bir merdane, yezit, poşaya
Davranıp vursun kâfir düşmana

Kaptan Ahmet Paşa tez kucakladı
Kolu boşta imiş hep bıçakladı
Anın ölümünü mevlâ sakladı
Birkaç yerin boyandırdı al kana.

Avni Paşa kendin attı salona
Tekrar vardı, vurdu sağı soluna
Ahmet Ağa gitti onun yoluna
Mithat Paşa

Kudurmuş it gibi her yana salıp
Tekrar meclis odalarına dalıp
Kırıp, döküp şamdanı eline alıp
Yerleri tutuşturdu suzana.

Asakir, zaptiye gelip yetişti
Elde kama anlar ile itişti
Süngülerle birbirine bitişti
Öldürmeden tutup atın zindana

Şükrü Bey kılıçla vurdu başına
Yüzünden kanlar aktı kaşına
Kıydı Şükrü Beyin o genç yaşına
Bir de bir zaptiye nefer civana

Nefsaniyet gazez işitilmiş çok
Böyle inat kazak hiç görülmüş yok
Bu mes'ele oldu ciğerlere ok
Telgraflar gitti bütün her yana

Şehitleri gören canlar ağladı
Yürek yareleri ciğer dağladı
Hükümet yezidi tutup bağladı
Ko istintak etsin ol hastahane

Gazeteye istintakı basıldı
Âlem seyreylesin şekli nasıldı
Bayezit'in meydanına asıldı
Gören lânet okudular mervana

Âleme maskara oldu iki gün
Seyredenler bütün oldular memnun
Elbette geçti yezit yezit mel'un
Cehennemlik oldun uydun şeytana

* *

Molulu Revaî'nin İki Şiiri

Ali Rıza ÖNDER
Pertek C. Sıvısı

Bayburtlu Revaîden başka bir de
Molulu Revaî vardır. Seyranî kadar
tanınmamış ise de her halde değerli
şiiirleri bulunacaktır. Hayatı ve şiiirle-
ri hakkında bir şey söylüyemeyeceğim
Şimdilik bu fasıl kapalı kalsın. Revaî'-
nin ondokuzuncu asırda yaşamış ol-
duğunu ve bir divanı bulunduğunu
biliyoruz. Fakat ne hayatının ayrıntı-
larını, ne de divanının sayfalarını ko-

nu olarak ele alamıyacağız. Çünkü
bulamadık, öğrenemedik. Şair divanı-
nı Molu'dan alıp götüren sayın öğ-
retmenden, bu eseri karanlıklara göm-
memesini, herkesin faydalanması için
bir çare düşünmesini diliyerek Reva-
înin elde ettiğim üç şiiirini okurlara
sunuyorum. (Bunları, 15/3/945 de Mo-
lu köyünde Bay Fikret Molu'nun def-
terinden yazdım)

Cebrail getirdi Hakkın selâmın
Ümmül kur'an fatihaya verildi
Miraç ahvaline kıldı kelâmın
Nice hikmet evhinaya verildi

Resûl-ü zîşanın ol aşkı coştı
Gece gündüz birbirile buluştu
Kendine Mevlâdan refref ulaştı
Kab-ı kavseyn o ednaya verildi

Cebrail yanında rehber olunca
Üçyüz altmış kanadını kurunca
Dördüncü kat semavata varınca
Sidre-i muntehaya verildi

Fenâfillâh makamıdır bu makam
Anda vuslat kıldı allâh-ü âlem
Nur-u paki, nur-u zati mukaddem
Emanetler enbiyaya verildi

Cümle sırlar oldu işikar anda
Doksan bin kelime hoş ki var anda
Revai fark eyle bir şikâr anda
Hakkın ilmi Mustafa'ya verildi

Seb-almesanide yedi harf kıldı
Ben anlardan âzad olmak dilerim
Kalmadı müşkülüm dilde halloldu
Muradıma imdad olmak dilerim

Hakkın habibine geldi bu ayet
Canı, dili, ruhu şâd oldu gayet
Her sûreye esas oldu nihayet
Besmeleyle âbad olmak dilerim

Reva'im nazar kıldım cihana
Hakkı saldımlı türlü türlü kumana
Kimi geldi, kimi gelmez imana
Hidayet mevlâdan tevhit dilerim

Kayseri Ağzı Kelimeler Üzerinde Araştırmalar

XIII

Kâzım ÖZYEDEKÇİ
Erkek Sanat Enstitüsü Türkçe Öğ.

- N -

- Nancaam : «Ne kadar» anlamında kullanılan bir kelime
Naran : Çıkıkta mil takılan parçanın adı
Nevzine : Yağda un kavrulduktan sonra tepsiye basılıp fırında pişirilen üzerine daha çok pekmez dökülerek yenen bir nevi tatlı
Nızlam : Olmayınca olmaz, mutlaka, muhakkak
Niyet : Bağ semti, bağ bölgesi, mıntakası
Nodul : Mesesin (*) ucundaki çivi
Norüyon : «Ne görüyorsun?» dan (iş) galat. «ne yapıyor sun nasılsın?» anlamında kullanılır.

- O -

- Obruk (1) : Huni biçiminde çukur yer
Ofartmak : Mübalâğa etmek, yalan söylemek
Okluk (2) : Kağınlarda ok için yapılmış ağaç
Okra : Kocabaş hayvanların sırtında deri altında hasıl olan ufak kurt
Okuyucu : Düğün çağırıcısı

- Oma (3) : Omuz başı, hayvanların sırtlarının iki tarafındaki yuvarlak kemik
Ombul : Küçük bağ belgesi
Onmak : Zenginleşmek, fayda bulmak
Oşukcu : Tabasbusluk eden, yaltakçı
Otlakçı (4) : Otlama şeklinde geçinen
Oturak (5) : Yayvan olmakla yerinde sağlam duran, yerinde ve zamanında söylenmiş söz
Oturmuş : Oturaklı söz söylüyen, küçükler için söylenen bir deyim
Oyulgamak (6) : Kumaşı elle düz iğreti dikmek, iğneyi bir yere düşmiyecek şekilde ilıştirmek

- Ö -

- Ödek : «Ödlekten» galat olsa gerek. Korkak
Öfelemek : Bit, pire gibi haşeratı şahadet parmağı arasında yuvarlayarak öldürme, bundan telmihan insanları dövme anlamında da kullanılır. Eldeki hamur v.s bulaşığının kurularını gider-

- Öflü (7) : Hatırı her yerde sayılan, tanınmış ünlü kimse
Ögeç : Üç yaşındaki koyun
Ögrek : Kuş veya sığır, koyun sürüsü
Ökçesiz : Korkak
Ölçermek : Münasip görmek
Ölfezik : Sönük, kuvvetsiz ışık
(Ülfezik)
Ölfezimek : Lâmba ışığının azalması, kuvvetten düşmesi
Öneği : İnat, aksi kimse
Öreke (8) : Eğrilmekte olan yün, keten gibi şeylerin tutturulduğu bir ucu çatal ceğnek
Örk : Bağ, düğüm
Örlemek : Uzun bir ip bağlayarak hayvanı otlamaya terk etmek
Örmeleşmek : Başına toplanmak, üşüşmek
Örtme : Önü açık bağ evi
(Ötme)

- Öşbe : «Eşbe» den galat olsa gerek
Ötürgen : Amel olmuş hayvan
Ötürük : Amel
Öyün : Öğün, yemek zamanı, (yemek hakkında) defa
Özemek : Yoğurdu veya bu kâtlılıkta herhangi bir şeyi sulandırıp içilecek hale getirmek. Toz boya v.s. maddeleri suda eritmek.
Özürlenmek : Özürlünü ileri sürerek af dilemek, incelmek.

- (*) Meses - Bak.
(1) Obruk : sözlük : Ayni (Bu isimde bağ semti de var.)
(2) Okluk : Sözlük — Ok kabura, içine ok konan ve sırtta taşınan meşinden koyacak, şadak
(3) Oma : Sözlük—Bir şeyin ve özgelikle kemiklerin toparlak ucu
(4) Otlakçı : Sözlük—ayni
(5) Oturaklı : Sözlük—ayni
(6) Sözlük—[kumaşı] Elle düz dikmek
(7) Öflü : Lügat—Vaktile ulemanın resmi makamlarda giydikleri bir nevi kavuk, zülüm eza, cefa
(8) Öreke : Sözlük — Ayni

Eski Deyişler ve Yeni Duyuşlar

KOŞMA

Ehli dil bezminde bir rakkas gördüm,
Dedim adın nedir ? Dedi kanarya,
Dedim bir bülbüle gönlümü verdim,
Dedi o bülbülse ben de kanarya.
Dedim bu perişan halimi görsen,
Dedi bir gecelik vusluma ersen,
Dedim leblerinden bir buse versen,
Dedi ki dişlersin belki kanarya.
Dedim şem'amıza pervane döner,
Dedi destimizde peyman döner,
Dedim Fethi, teşne sende mi kanar,
Dedi leblerimden emsen kanarya.

Ürgüplü Fethi

SABIR

Sabır kulun gani dostu
Cennette serili postu
Erenlere erer kasti
Sabır Allah, sabır Allah.

Sabır kula gani yaren
Kimdir dosta gönül veren
Ona yakın gelir eren
Sabır Allah, sabır Allah.

Sabır kula gani maldır
İlim deryasına daldır
Cümlemizi sen uyandır
Sabır Allah, sabır Allah

Turanlı Şerife Soykan

KOŞMA

Mübtedigim, bir esrarı bilemem
Belli halim âşikara giderim
Bahri gibi deryalara dalamam
Haof ederim bir kenara giderim.
Divanemeşreb'im, nedir sebebi
Asla farkedemem şekeri, şebi
Dağların başında mecnunlar gibi
Varır bende bir diyara giderim.

Revaî aşıkam mihnet aşına
Sinem siper oldu adû taşına
Bülbül gibi konca gülün başına
Varır ben de ah-ü zara giderim.

Molulu Revaî

ERCİYES

Ey yedi kat göklerden bir tak kuran
« Bu eller benim » dıaş kurup oturan
nü büyük Erciyes !

Seni şanlı ırkımın binlû sanırım,
Uçan kuşlardan bile kaskanırım,
onu bilir ki herkes

Ömründe dik başını eğmiyen,
Ya'nız Tanrıdan başa yere değmiyen,
Tarihi ters çeviren

Yedi başlı devleri birşta deviren
Bir ulus var ki ancak sana eş olur
Köpüren bir sel iken bir ateş olur ;
Kâh o da senin gibi, neyip çiğ koparır,
Ve kâh da duldasındamanı kurtarır...

O, yıkıcı, yapıcı, köhnakırıcıdır,
O, kudretin hem eli hem de kılıcıdır.
Onun gücü önünde Eoist de cücedir,
Benim âsil Milletim yâerden yücedir.

Hamdi Üçok

İzmir II ilkokul Başöğretmeni

YOL

Ne kadar uzunmuş tükenmiyor hiç
Bu yol, koca bir örs; akıl da çekiç ;
Sokarlar şekilden şekile bize...

Kiminin ayağı kabarır taştan,
Kimi yenilerek çıkar savaştan;
Biri garalıdır ölür diğeri.

Yorulan dönemez uzak olsa da
Bu çetin savaştan hep ak olsa da
Saçları... gelir mi giden hiç geri ?..

Öğretmen

Nuri Ural

OLURDU

Çiçekler açmadı nerde baharım ?
Yeni filiz yaprak, dal dal olurdu.
Sılamın yoluna bakar ağlarım,
Yamaç büklüm büklüm, bel bel olurdu.
Gönül sevgi pınarından içerdı,
Keklikti, çırpınır, seker, uçardı...
Ağaçlar yeşerir, çiçek açardı,
Dallarda elmalar al al olurdu.

Çiçekler açmadı ...açmadı artık,
Göynüm, şen sılamı seçmedi artık,
Sevgilim yolumdan geçmedi artık,
Yâr başında yaşmak tül tül olurdu.

Lise - Osman Doğan

GÖNÜL

Ah ! Elinden neyleyim ?
Girer renk renk biçime ;
Hangi elde eğleyim ?
Türler katar içime...

Bir zaman çoban oldu,
Gördüğünün peşinde ;
Sayfalar hayal doldu,
Yaşının 15 şinde...

Bir tarafta şah olur,
Çıkar ferman taşına,
İner sonu ah olur.
Vurur vurur başına...

İsa SARIARSLAN
P.Ören Köy Ens.

Türk Argosu

Hikmet DİZDAROĞLU
Burdur - Ortaokulu Türkçe Öğ.

Dil Kurumu'nun verimli çalışmaları bize, telif ve tercüme, çok değerli eserler kazandırmıştır. Bunların bir kısmı, dilimizin kaynaklarını ve dayandığı temelleri aydınlatırken, bir kısmı da, ifade özelliklerini açıklamaktadır. Ferit Devellioğlu'nun Kurum tarafından yayınlanan "Türk Argosu", ikinci bölüme giren eserlerdendir(1). İlk basımı 1941 de yapılan "Türk Argosu", nun ikinci basımında, - M. Şakir Ülkütaşır'ın "Folklorumuz ve Argo", başlığı ile yazdığı önsözde açıkladığı gibi - yazar, "... özel araştırma ve deneyimleri dışında, ilgili olan türlü eserleri gözden geçirdiği gibi, doğrudan doğruya argo kelimeleri üzerine yazılmış makaleleri de görmüş, bunlardan bihakkın faydalanmıştır."

"Türk Argosu", başlıca iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, argoya dair genel inceleme vardır. İkinci bölüm, argo sözlüğüdür. Her iki bölüm de, dikkatli bir çalışma ve araştırmanın belgelerini taşımaktadır.

Ferit Devellioğlu, ilk adımda, bize argonun tarifini veriyor. "Argo özel diller (Langues Spéciales) züm-

resindendir. Genel dilin kelimelerine bazı özellikler vermek ve özel kelimeler katmakla elde edilir," Sh:3 Bundan sonra, Dil Kurumu Başuzmanı A. Dilâçar'ın henüz basılmamış "Dil, Diller ve Dilecilik", adlı incelemesinden aynen aldığı "Sözlü Dilin Çeşitleri", bölümü geliyor, (Sh: 4-15) Bu inceleme, ilmi bakımdan, kitabın en önemli bölümüdür. Burada, "... ruhiyetine ve içtimai hayattaki fonksiyonlarına" ve "mahlûklarda dil varlığının tekâmül derecelerine" göre sözlü dil (Langage Parlé) in çeşitli dalları gösterilmektedir. Argo, bu dil gruplarından özel dil (Langue Spéciale) sınıfına dahildir. Özel dil, "bir dilin muayyen insan grupları tarafından kullanılan ve içinde hususî kelimeler ve ifade tarzları bulunan şeklidir."

Argonun noksansız bir tarifini de yine bu incelemede bulmaktayız. "Cemiyette muayyen bir gruba veya içtimai bir sınıfa mahsus olan ve umumî dilin koynunda tufeyli bir kelime hazinesine malik bulunan konuşma sistemlerine argo adı verilir," (Sh:6).

Yazara göre, argo, "cemiyetin daima dışında yaşayan zümrelerin yalnız maddî ve içtimai kazançlar uğrunda işledikleri suçları aralarında gizlemek ihtiyacından doğmuştur. "Argonun en önemli vasfı da, zaman ve mekân içinde, durmadan değişken olmasıdır. Mecaz, argonun en büyük unsurunu teşkil eder," Bu yargılamaları, geniş bir örnek silsilesi takip ediyor. (Sh:15-24).

Fransa'da, XVII nci yüzyıldan bugüne kadar, belli başlı argo uzmanlarının meydana getirdikleri eserlerin uzun bir listesini vermek suretile Ferit Devellioğlu, bu alandaki geniş incelemelerini bize göstermektedir. Ancak, argo sözünün etimolojisi hakkında birçok Fransız bilgin ve argo uzmanlarının fikirleri nakledildiği halde, (Sh: 26-36), kesin bir sonuca varılamıyor. Bu on sayfayı okuduktan sonra da, argo kelimesinin kaynağını öğrenemiyoruz. Bildiğimiz tek şey, başlangıçta "Hırsızlık zanaatı veya hırsızlar esnafı", başka bir rivayete göre de "dilenci esnafı", anlamına gelen argonun, bugünkü anlamını 1690 yılında kazanmış olmasıdır.

Bizde argonun tarihine geçen yazar, bu konuda fazla birşey söylemenin mümkün olmadığını belirtmektedir. Çünkü, "Argonun tarihine dair bugüne kadar tek bir eser yazılmadığı için bu dil ham konu halinde kalmış, bu yüzden belge bulmakta kaabil olmamıştır," Kitapta, argo olmıyan, fakat, kendine mahsus bir ifade özelliği taşıyan "Kuşdili," "Kutudili," "Pardili," "İncidili," ne ait örnekler verildiği gibi, İstanbul'da kullanılan argonun mahiyeti açıklanmış ve belli başlı argocuların adları gösterilmiştir. (Sh: 39-46).

"Türk Argosu", nun faydalı taraflarından birisi de, Divanü-lügat-it-Türk'ten başlayarak, zamanımıza değin, bir kısım eser ve şahsiyetler de argonun kullanılışını belirtmesidir. Sabit'in "Dername", si, Sürûri'nin "Hezeliyat-ı Havâi",si, Hıdırağa zade Sait bey'in Şeyh Galipten alınan beyitler, Enderunî Fazıl'ın "Hubanna-me", si, Vasıf Enderunî'nin "Divan",ı Şinasi'nin "Şair evlenmesi", Muallim Naci'nin bir mısraı, Ahmet Vefik Paşa'nın Moliere'den yaptığı adepteler, Hüseyin Rifat'ın "Eşref Külliyyatı", Ahmet Rasim, Neyzen Tevfik, Mehmet Âkif Ersoy, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Sermet Muhtar Alus, Burhan Cahit Morkaya, Server Bedi (Peyami Safa), Cimbız (Osman Cemal Kaygılı) nın bazı eserleri bu aradadır.

Türk argosu, şu üç yolla meydana gelmiştir :

1 — "Mensup olduğu dilin anlamını değiştirmek, yani kelimeyi mecazlaştırmak yoluyla : Acıbadem, ahlat, armut...."

2 — "Yabancı dillerden aynen veya bozuntu olarak ve bazen de Türkçe ile karışık birleşme yoluyla : İskandil etmek, İspiyon, Sifos...."

3 — "Yabancı dilden uydurma yoluyla ; Paçoz, tingoz, pofyos...."

Türk argosunun bazı özellikleri de vardır :

a) Konuşurken, "r ve z", harfleri üzerine kuvvetle basılır,

b) "Bir kelimenin heceleri kesik kesik ve baskılı olarak telâffuz edilir, bazan da aşındırılır.

c) Şahıs zamirlerinin birinci tekili yerine çoğulu,

(Devamı Sayfa 22 de)

A v D e s t a n ı

I

Geçen gün sıkıldı canım epeyi
Dedim geçiyor hep günler boş yere,
Doldurup müzelik bizim tüfeği
Ver elini dedim damlama dere. (1)

**

Elde tüfek sırta hâki elbise
Geçerken, bağlardan gördüğüm kimse
Tuhaf bakıyordu bana nedense
Benzer miydin firar etmiş askere?..

**

Bir ağaçta gördüm dört-beş sığırcık
Yaklaşıp sıkayım derken azıcık
Görünce öteden gelen bir çocuk
Uçtular hepsi başka b'r yere..

**

Değmez arkasından gitmeyi dedim
Netekim de öyle yaptım gitmedim:
Başka kuş vurmaya niyet etmedim,
Önüme çıktı da belki yüz kere...

**

Dolaşarak geçti vakit epeyi
Gelemem belki de bir daha deyi
Eyledim ziyaret Kızıltepeyi (2)
Tanrı kuvvet verip benim dizlere...

(1) : Gölöran bağları semtinde bir kuru dere adı
(2) : Şehrin güneyinde 1500m. yüksekliğinde kızıl topraklı bir tepenin adı
(3) : Tepenin her tarafı bağlıktır. Tepesinde de ekin ve kavak vardır.

Kayseri 9 - VI - 1943 Gölöran Bağları **Ferdi Fahir**

Ne zor oluyormuş çıkmak dikine
Bir saatte vardım kavak dibine (3)
Rastladım tepede bir kaç ekine
Kuş gözüyle baktım ordan şehire..

**

Uzandım gölgeye şöyle yan geldim
Yorgunluğum orda hemen giderdim
Tepeye çıkmanın zevkini bildim
Doyamadım orda esen yellere...

**

Bir hayli dinlendim serin gölgede
Dedim "Gideyim ki beklerler evde,"
Başladım inmeye ordan öğlede
Benziyordum dağdan akan sellere...

**

Elim bomboş döndüm o günkü avdan
Ne haber derlerse bana tavşandan
Şöyle deyim dedim hiç utanmadan:
« Bugün yok inşallah başka sefere... »

**

Başka gün de gittim çıkmadı kismet
Avcı bilir halin avcının elbet
Ferdî bu ava sen gel bir tövbe et
Zira vermiyor hiç avın semere...

Gelişigüzel Düşünceler

VI

Cemil Sena ONGUN
Samsun Lisesi Felsefe Öğretmeni

XCIX

Kadın, emrederken de itaat eden bir çocuktur. Onları mes'ut eden de bu itaattir.

C

Seven insanı bir bakışta tanımak mümkündür. Zira artık o,sade ışık , sade ateş ve sade ruh olmuştur.

CI

Kadın , erkeğin servet ve kuvvetile beslenen bir sarmaşıktır.

CII

Aşk , meçhuliyetten hoşlandığı halde , âşıkın gözleri , ruhun en derin ve karanlık uçurumlarını aydınlatmakta şaşılacak bir maharete maliktir.

CIII

Aşık , sevdiğinin kalbine ve isteğine göre şekillenen bir alçıdır. Onu , dokunmadan seyrediniz hem parmaklarınıza bulaşır hem de kolay kırılır.

CIV

Menfaat , adalete hakaret eden bir küstahdır.

Malik olduğun bütün iyi şeyleri kaybetesen bile , yine elinde bir şey kalır ; o da : başkalarına bir iyilik yapabilmek imkânıdır. İnsana , bu bile yaşamak ve çalışmak için kâfidir.

(Joubert)

**

Fena bir işi zevk duyarak bile yapsan bu zevk geçer ve fena iş kalır. Halbuki iyi bir şeyi sıkıntı duyarak yaparsan bile bu sıkıntı çabuk unutulur ve ancak yapılan iyi işin hatırası kalır.

(Montaigne)

**

İyilik insanî meziyetlerin en güzeldir.

(Montaigne)

Zaman , kendisi hesaba katılmadan yapılan şeylere itibar etmez.

(Dr. Viktor Pauche)

Yeni Doğan Bir Şair

OSMAN DOĞAN

Ferdi FAHİR

Erkek Sanat Enstitüsü Türkçe Öğ.

Okula gelen mektuplarımı alan arkadaş, geçen hafta üç mektupla birlikte bir de küçük bir paket getirdi. Mektuplardan ikisi Erciyes'e yazı gönderen arkadaşlardandı. Üçüncü mektup ve paket ise, ismini işittiğim, fakat tanımadığım ortaokul öğrencilerinden genç bir şairdendi. Pınarbaşından geliyordu. Paketin, bastırıldığını bildiğim şiir kitabı olduğu muhakkaktı. Nitekim ambalajını yırtmam, tahminimin doğruluğunu ispata kâfi geldi. Bir hamlede ilk iki mektubu okudum.

Benim gibi böyle bağda oturup haftada ancak bir gün şehire indikleri zaman yeni şeyler okuyarak, istirahatle iştahlanan arzularını giderenler için bağa getirilen gazete, mecmua veyahut böyle uzakta bulunan arkadaşlardan gelen haber yüklü mektuplar, okunmasının bitmesi istenmiyen uzunluk arzuları doğuruyor. Ve insan hissettiği açlıkla o şeyleri bir hamlede çarçabuk okuyup bitiriveriyor.

Gerçi okunacak bir sürü kitap çekmecedeki mahpus bir halde sıra bekliyorsaydı da nedense onlara karşı insanın içinde « Nasıl olsa okunur, elden kaçmıyorlar » gibi bir his mevcut olduğundan mıdır bilmiyorum, göz daha ziyade yeni gelen dış haberlerde oluyor. Herhalde

çekmecedekileri çantada çörek adediyoruz. Belkide bu, günlük havadislerle karşı olan susamadan da ileri geliyor. Her neyse arkadaşlarımızından sonra üçüncü mektubu, genç Şair Osman Doğan'inkini açtım. Üç yaprak defter kâğıdına yazdığı mektubunun içine, arkadaşile beraber çekindiği bir fotoğraftan kestiği, kenarından belli olan resmini de koyan Osman Doğan, bu mektubunda Erciyes'in bundan önceki sayısında « Kululu Mehmet Türk ile bir konuşma » başlıklı yazımda geçen « ... artık ortaokul çocuklarının da kitap bastırmaya başladığı bu devirde, eser sahibi olmak eski ehemmiyetini kaybetmiştir » sözünü bir nevi tariz addederek alındığını kendisinin bir ortaokul öğrencisi bulunduğu halde mükemmel bir eser sahibi olduğunu ima ediyor ve dolayısıyla bu tarize sitem etmek ve hattâ biraz da bildiklerini bahçeciye tere satmak - kabilinden satmak istiyor.

Osman Doğan'ın alınmasını haklı buldum; gösterdiği hassasiyeti de, bir delili olsun diye mektubunun sonuna « leylî meccanî » ibaresini koymak suretile ispatlamak istediği zekâsına verdim.

Fakat, Doğan darılmasın ama, mektubunun bazı yerlerini anlıyamadım. Meselâ özür dileyen başlangıçtan sonra « Şairlik öğrenilir mi? Bence, hayır. Bir şair, şüphesiz az çok şair olarak doğmuştur. Çocukluğunda da, gençliğinde de, ihtiyarlığında da, hattâ ölümünden sonra da şairdir ... » diyor.

Şüphesiz şairlik « dâd-ı haktır » istidat ve kaabiliyet işidir. Bu ruhi hasletin de diğer bir sürü çeşitleri gibi ruhta nüve halinde daha bida-yette mevcut olması pek tabii.. Nitekim Çeçeron bir sözünde « şair doğulur, fakat hatip olunur. » der. Lâkin bir istidat, geliştirildikten sonra ancak sahibine kıymetli bir sıfat olur. Daha önce o kimse henüz çocukken, daha hiç bir şeyden haberi yokken ona o sıfatı veremeyiz. Şair, « çocukluğunda da şairdir » sözü ile bu istidatla mücehhez olarak doğmuş oluşa ve eskilerin « Şair-i mâderzat » deyiimi ile ifade ettikleri cihete işaret etmek istiyorsa doğru... Yoksa o sıfat, eser ile kendisine belirli bir yaşta verilen kimsenin çocukluğuna şamil değildir. ve... « hattâ ölümünden sonra da şairdir... » sözü de garip. Eğer bu o kimsenin, yani şairin, arkasından da « şair idi » diye söyleneceğini anlatmak istiyorsa bu da doğru. Yok eğer, öteki dünyada da şairlik sıfatı onda kalacağını ve orda da kendisine bu sıfatla hitap edileceğini kasdetmek istiyorsa o r a s ı n ı pek bilmem. Zira oraya gidenlerden hiçbirinden bugüne kadar bir haber alınmamıştır. Sonra mektubunun biraz aşağısında « ... bu sıfat başka başkadır. » diyor, başkalarını yazacak yerde şairin çocuk, genç, diye yaş t a s n ı f ı n ı yapıyor ki şair için böyle bir ayrımı ilk defa iştiriyorum. Aklıma gelmişken işaret edeyim; Osman Doğan sakın (siz) yerine (sen) zamirlerini kullandığıma bakarak eserinden ve « iman »

deryasından olan habersizliği cehlime verdiği gibi, bunu da görgü kılığına ve dile vukufsuzluğuma vermeye. Kendisine daha yakın hitap edeyim diye mahsusen işi resmiyete dökmедim. Evet ne diyordum. Bu sıfatın başkalarını eş'ar, şair, eb'rar ba'hur... diye ayırsa idi neyse... Sonra bir de hiç işitmediğim « kültürlü şiir » den söz açıyor. Bu da ne demekse anlıyamadım. Diğer taraflara dokunmıyacağım. Esasen maksadım mektubu tenkit değil. Bu vesile ile Osman Doğan'a, alındığı cümle etrafında bir kaç söz söylemektir.

Evet Osman Doğan, bugünkü günde kitap bastırmak ve eser sahibi olmak eski önemini çok kaybetmiştir. Bu, demek değildir ki değerli eser sahibi olmanın kıymeti de düşmüştür. Hayır, bil'akis. Bu yönden onun kıymeti büsbütün artmış, hattâ itibarı ve değeri bir kat daha fazlaşmıştır.

Sabun köpüğü gibi şişirilmiş, yüzüne gözahıcı bir kapak geçirilerek, içine kırık dökük şeyler doldurulmuş kitaplar maalesef bugün o kadar bollaşmış ve « eser » adı altında piyasaya sürülmüştür ki, çok kişiler bu durum karşısında hakikisi ile sahtesini dolma ve şişirilmişini nerdeyse karıştıracak hale düşmüşlerdir.

Sonra, önüne gelen çıkarttığı romanın, piyesin, şiir kitabının üzerine hiç çekinmeden ve düşünmeden « Edebi » veya « Millî » damgasını vuruyor. Bu sahipsiz kelimelere rasgelenin tasarruf etmesi ve onu reklâm için kitabının yakasına ilâştirerek onu basit bir etiket haline düşürmesi; biliyor musun hakikî edebiyatın ne kadar zararına oluyor?

Bu kabil destelenmiş basma kâğıtlar, gelişerek asıl meyva verecek olan, edebiyat bahçesindeki kıymetli fidanların zararına olarak, onun etrafında boyatmak isteyen yabancı, kokusuz çiçeksiz otlar gibidirler. Edebiyat

bahçesinin bu türlü otlardan temizlenmesi için zaman erken deymeyiz ve bu umumî bahçenin, arkasına kadar dayalı duran kapılarını biraz kapamak ve bu kapıdan içeri giren tohumlardan yetişen, umumî ahengi ve güzelliği bozan otları çapalamak mecburiyetindeyiz. Yoksa bu gidişin sonu ümit verici değildir. Tabii dediğimi yapacak olanlar da o bahçenin yetkili bahçıvanları olacaktır.

Ben öyle eser isterim ki Doğan, müessirini her zaman hatırlatsın. Fotoğraf gibi bakıldıkça değil. Bunun için de eser üzerinde çok çalışmak, pırlanta işliyenlerin titizliğiyle işlemek pirinç üzerine süre yazan hattatın sabrile uğraşmak lâzım. Bir «âni teheyhücün» ifadesi olan şiirin uzun zamana tahammülü olmadığını bilmekle beraber ben bir şiiri üzerinde on sene uğraşan o frenk şairinin ve bizim hattatın, eserlerinin mükemmelliği için, gösterdikleri sabrın meftunuyum. İşte eserde zamanı küçümsememe, onu en büyük üstad saymanın gerektirdiğini müşahhas kılan misaller.

Demek oluyor ki hiç bir eser doğuştan tam ve mükemmel değildir. Evet bülbül doğuştan da bülbüldür. Nağmeleriyle insanı mesteden haslet onda yavru iken de vardır. Ve onun asıl bülbüllüğü daha doğrusu kıymeti de, şakımasından sonra başlar ki bu hususta seninle hem fikrim. Yalnız yavru bülbül, genç bülbül, kâhil bülbül diye bir tasnif yapamayız. Çünkü bülbül deyince herkesin aklına «öten», şakıyan halde olanı gelir... Onun için şairliğin de böyle bir tasnifi doğru olamaz. Şimdi gelelim eserine:

Bence duyularını yayınlamada biraz daha bekleseydin daha iyi olurdu kanaatindeyim. En ihtiyarı 1944 doğumlu olan şiirlerinden en genç yaşlı 1946 doğumlulara kadar birçoklarını sen de zamanla zayıf bulacak

ve belki de beğenmiyecektin. Gerçi genel olarak kültür seviyenin üstün bulunan ve ilerisi için bize ümitler vadeden kaabiliyet ve istidadının bir nişanesi olan kitabın sen yaştaki tahsil gençleri için bir fedakârlık örneği sayılır. Fakat eserin, mektubuyun bir yerinde «Ortaokul çocuklarından olan nâciz şairciğin nâciz esercliğini karıştırıp—belki karıştırmışsınızdır—yalnız kendisine olan imanından bir damlacık olsun haberdar oldunuz mu? bilmem» diye mahfiyatkarlığın gayri samimî yaldızı altında göğsünü şişkin kılan nefsine olan itimattan gelen gururla nev'amâ derya olduğunu iddia ettiğin imanından «bir damlacık» nasipsiz ve habersiz oluşundan dolayı beni cehille itham etmek istediğin kadar değil...

Gerçi göğsünü şişirmekte yerden göğe kadar hakkın var. Lâkin bu, kokusunu hissettiğin aşırı gurur, olgunluktan şimdilik uzak, fakat kendi çapında bir kıvılcım olan eseriye edebî değerinden ileri geldiğini zannetmekten çok, emsaliyin içinde bir kitabın sahibi olmaktan ileri gelsin.

Birkaç ay evvel zannederim Cem Aşkun'un da Doğruyol'da kitabın hakkında bir yazısını okumuştum. O hocayın da tavsiye ettiği gibi, şiir'ler üzerinde çokça işleyip, yeni ince buluş ve ifade tarzı ile yazmak, bu çığırda yürüyen istidatlar için şarttır. Kitabı esaslı şekilde incelemeye maalesef imkân bulamadım. Fakat meselâ açınca karşıma çıkan şu «Buse» başlıklı şiiri ilk kıtasını ele alalım :

*Bir vuslet saatinde düğümlemişken
eller,
Kollarım incecikten bir bele sarılacak...
Bilirim o günleri, ey baygın gözlü
dilber,
Felekzede gönlümü aşk ateşi saracak !*

Benim bildiğim (vuslat) ın eski yazı ile yazılışı olan (vuslet) şeklinde söylenişi var mı bilmem. Mürettip hatası zannettiğim bu yazılışı Yahya Kemal'e ithaf ettiğim «içimde coşan derya» adlı şiirde de görünce sana ait olduğuna hükmettim. Vuslat saatinde ellerin sevgilininki ile düğümlemesi iyi ama düğümlemiş bulunan eller bu halde iken ona bağlı bulunan kolların bele sarılması nasıl mümkün olur bilmem! «Düğümlemiş» kelimesinin sonunda bulunan «ken»in söze verdiği manâya göre iki iş bir arada bu şekilde olamaz.

Vuslat, biliyorsun ki âşıkın maşukuna kavuşmasıdır. Gönlünde aşk ateşi bulunmuyana esasen âşık denmiyeceği için, vuslat zamanında «felekzede gönlü aşkın ateşinin sarması» da tuhaf Sanki eskiden bu ateş yokmuş da kavuşunca saracakmış gibi...

Sonra (saracak) la (sarılacak) ta kafiye olamaz.

Bunlara mukabil gözüme çarpan güzel beyitlerin de vardır.

*Başka bir mülk istemem ilk baharında
ömrüm.*

*Ey şiir! Çırılçıplak bir kadın gibi
görün.*

*Parmaklarımı karlara vururken
damgasını,*

Kalbim misafir eder kâinatın yasını

İşte hoşuma giden kıt'an

*Rind-i şeydayım, ki feryat bilmezem
Mahlâsım benden mi abât bilmezem
Şir'ü aşkı sevgilimden belledim
Gerçi ondan başka üstad bilmezem.*

Sevdiğim koşmalardan birisini de şiir sayfasına koydurdum.

Bunlara bazılarını da eklemek mümkün; fakat yerin müsadessizliği yüzünden daha fazlasını alamıyacağım. Baş taraftaki «seçme saçmalar»ı koymasın olurmuş. Lüzumsuz bence. Sona bir sıralamaç koysan olurmuş. Daha fazla şeyler söyliyemeyeceğim. Sözlerimde senin rakik kalbine dokunan katı taraflar varsa onları hoca nasihati saymalısın. Ve şuna da inanmalısın ki, bazı duyularını beğenmememizliğime rağmen, eğer şahsında bir değer ve yazılarında bir kıymet sezinlemeseydim kalemi iki saat elimde meşgul etmezdim. Cevabımı, bir kıymet olduğuna inandığıma bir delil saymalısın.

Son tavsiyem, çok okuyup az yazman ve bunun diğer dersleriye zararına bir hal almamasına bilhassa dikkat etmendir.

Başarılar dilerken, Erciyes'e Pınarbaşından mahallî yazılar göndermeni beklr, gelecekte daha özlü ve içli eserlere namzet olan Doğan'dan (*) ötürü tebrik ederim.

Doğan şiirler Âbad - Osman, Doğan Erciyes Matbaası Kayseri. Fi. 75 Kr.

Türk Argosu

(15 inci sayfadan devam)

ç) Geniş zaman, gelecek zaman, geçmiş zaman yerine şimdiki zaman kipi kullanılır.

Kitap, yalnız inceleme bölümü ile yetinseydi, öğrenilen şeyler nazarı ve yarım kalacaktı. Yazar, bir sözlük eklemekle, bu alanda gerçekten çok yararlı bir iş görmüştür. Araştırmayı kolaylaştırmak için, sözlük iki türlü düzenlenmiştir. Birisi Argo-Türkçe (Sh: 64-130), öteki Türkçe Argo'dur (Sh: 132-167). Her ikisi de alfabetik temele dayanmaktadır. Bu sözlüklerin yardımıyla, Türkçe bir sözün argosunu bulmak çok kolaylaşmıştır.

Dilimizdeki argolar, -Türkçe dahil- 18 dilden alınmıştır. Fakat, bazı kelimeler var ki, bunların nereden geldikleri belli değildir. Yazar kaynağı belli olanları, hangi dilden gelmişse kelimenin karşısında parantez içinde göstermiş, etimolojisi karanlık olanların karşısını boş bırakmıştır. Bu suretle, hem kelime, hem kaynağı, hem de anlamı, üçüzlü olarak, birbirine bağlamış oluyor.

Argo kelimesi, çok kere aydınlarımızda bir tiksinti uyandırır. Gerçi argo; dolandırıcı, hırsız, şerir ve yankesicilerin meydana getirdikleri bir dildir. Ama, "bu anlaşılmalıyın acaip dilin daima değişmesi, kılıktan kılığa girmesi, argonun yaşayan bir dil olduğunu belirtir.. O yüzdendir ki, Victor Hugo, Balzac, Zola, Richépin. Villon, Sarcey ve Montaigne gibi tanınmış garbli şair ve mütefekkirler, sırası düştükçe, eserlerinde argo kullanmışlardır. O halde, "Argoyu hakir görmek ve bunu edebî dilin sadece soysuzlaşmış bir bozuntusu saymak doğru olmaz. O, insan ruhunun derinliğini anlamağa yeterli olmadığı halde müstebit kurallarla

A
K
Ş
A
M

*Battı ufukta güneş,
Morardı dağlar şimdi,
Camlardaki son ateş
Siyah kül bağlar şimdi...*

*Altın kemer rengini
Sildi bir el nehirden;
Bihaberken sihirden
Bize bağlar engini...*

*Esmerleşen akşamın
Vurdu rengi yollara,
Yollar sonsuz ve kara
Eşi bendeki gamın*

Bartın - F. F.

külçeleşmiş edebî dile karşı yapılan tepkilerden biridir.. İşte argoyu bu gözle görmeli ve bu görüşe göre kullanmalıdır.

"Türk Argosu", bu alanda yazılanların sonuncusu ve en değerlisidir. Türk folkloru, onunla, her bakımdan yararlı bir eser kazanmıştır. Bu hizmetlerinden ötürü, Sayın Ferit Devellioğlu'na ve Dil Kurumu'na teşekkür etmek, borcumuzdur.

[1] Ferit Devellioğlu, Türk Argosu (Genel İnceleme ve Sözlük genişletilmiş ikinci basım: İstanbul, İbrahim Horoz Basımevi, 1945 Fiyatı 2 lira.

Bir Tahlil Denemesi :

Değişiklik

Tahir MOLU

Lise Son Sınıf Öğrencilerinden

Birkaç yıl evveline kadar hiç te böyle değildi. Mağrur, son derece iyimser ve titizdi. Gecenin karanlığında, sokakta, odasında ve akşamları yatağında; ekseriya böyle yalnız kaldıkça, hayâllare, hulyalara, dalar, -kâh acı, kâh tatlı-düşünür, düşünürdü:

Kâinat, yaratıldığındanberi, mutavdevrini yapmakta; gündüzler, geceler, aylar, yıllar, asırlar birbirini kovalamakta; insanlık âleminde de aynı değişmez kanun hüküm sürmekteydi. Her yıl yüzbinler, milyonlarca insan doğmakta; ölmekte; uzun veya kısa, parlak yahut sönük, mes'ut veyahut bedbaht bir ömrün ya ilk, ya da son günlerini yaşamaktaydılar. Öldükleri zaman, arkalarında «unutulmaz» vasfını hiç olmazsa bir müddet taşıyan hakikatte ise çok geçmeden gönüllerden irak olanlar; yılda bir adı anılanlar da vardır.

Ve nihayet, kendisi de bu mukadderatın esiri, âciz yaratıklardan biri değil miydi? Bir gün, mukadder âkibet onun da başına gelecek, güzel dünyadan, bütün sevdiklerinden ayrılacak, bilinmiyen bir âlemin korku verici karanlıklarına karışacak... Fakat burada nefesleri sıklaşır, tikanır boğulacak gibi olurdu. O uğursuz günü düşündükçe, daha şimdiden, canlı canlı toprağa gömülmüş gibi

bir bunaltı, bir iç sıkıntısı hissedirdi. Nasıl hissetmesin ki yaşamak ne kadar tatlı; heryer ve herşey ne kadar güzeldi!

Fakat, kendisi, milyarların boyun eğdiği o bilinmez kudrete karşı gelemez, alinyazısını değiştiremezdi. O, tesellisini ölümünden sonra hiç unutulmamakta arıyordu. Hiç unutulmamak... Şimdiye kadar, acaba kime nasip olmuştu ki ona da olsun? bunu düşünmüyordu bile. Hayatını elinden alacak olan kader, bu nimetten kendisini mahrum edecek kadar da merhametsiz, insafsız mıydı?

İnsanlar, dünyaya birşeyler yapmak yenilikler yaratmak, kendinden sonrakilere faydalı olmak için gelmişlerdi. Adı toprağa girdiği gün unutularak, hiç bir eser bırakmadan milyarca geçmişin arasına karışmak ta acımlacak şeydi. Kendisi, böyle bir şeye katlanamayacağını tahmin ediyordu, hattâ buna emindi.

İnsanlığın sayılı dâhilerinin, büyük fatihlerin, kurtarıcılar ve mucidlerin hayatlarını okudukça düşünür; onların kat kat üstüne çıkmak isterdi; hiç unutulmamak için... Zira, görüyordu ki bu büyük insanlık hizmetkârlarının hiçbirisi, «ebedî unutulmazlık»a erişememişlerdi. Bunu tabii onlar da istemişler, belki de bu uğur-

da uğraşmış, didinmişlerdi. Bu isteklerine kavuşamadıkları için kabahat onlarda mıydı, yoksa insanlığın nankörlük ve benciliğinde mi? Öyle ise aynı şeyler kendisinin «ebedî unutulmazlığa» erişmesine engel olmayacak mıydı?

Fakat bunları düşünmeğe ne lüzum vardı? Madem ki bütün kalbiyle istiyordu, istediğine kavuşmak için bütün kuvvetile çalışacaktı, daha ne isterdi? Onun yapabileceği bundan ibaret; ötesi kendi elinde değildi.

Bunun için gerekli olan bütün meziyet ve kaabiliyetlerin kendisinde bulunduğuna inanmıştı, Müstesna bir yaradılışa sahip olduğuna kani idi. Üstün zekâsından bir an bile şüphe etmiyordu; nihayet, bütün bunların aksini düşünmek, onu, hayatı karanlık görecekti; ümitsizliğe düşürecek kadar üzerdi.

Fakat, bütün bu bekledikleri ve şiddetle arzu ettiklerine hangi çalışma sahasında erişeceği noktasında da kararsızdı. Bir âlim mi olmalıydı? yoksa bir idare adamı mı? San'atkâr mı? Bu hususta bir karar veremiyordu. Esasen buna lüzum var mıydı? Şu bilinmez kudret, o zamana kadar gelip geçmiş milyarlar ve trilyonların alinyazılarını yazmamış mıydı? Elbette onunkini de yazacaktı ve herhalde yazmıştı da.

Buna rağmen, istikbâli hakkında

hülyalara dalmaktan da geri durmazdı. Bazan bir âlim olmağı tasarlardı tabiatın en güzel bir köşesinde, her çeşit hayvanlar ve tabii güzelliklerle birlikte, çiftliğinde, sessiz bir hayat süren, eşsiz bir âlim; yahut belki de bir sanatkâr, bir edip, bir ressam... Sâkin ve sessiz bir hayat tahayyül ettiği de olur, gelecekteki yaz ve kışlık evlerine ait plânlar çizer, hayaller kurardı; fakat bunların hiç birinde zaman ve mekân yoktu.

Ama, ekseriya düşündüğü şey, hayatını millete vakfeden bir hâdim olmaktı, büyük bir hâdim... Ve milleti acıklı durumdan kurtarmak, bakımsız köyleri, şehirleri bütün yurdu bir cennet hâline getirmek; sonra âmansız ırk düşmanlarından öç almak, asırlar önceki satvet ve kudretin kat kat üstüne ulaşmak... Seziyordu ki ancak o zaman, bütün arzularına kavuşmuş olacaktı...

Halbuki üç sene sonra şimdi... şimdi nasıldı? Herşeyi oluruna bırakmış; herkesten farklı olmadığını tecrübelerle görmüş; kabul etmişti. İlerisi için artık büyük ümitleri yoktu. Zekâsı normal, üstelik iradesi zayıfça, ve fazlaca utangaç, beceriksizdi.

Nihayet muhteşem hayallardan, aşırı düşüncelerden sıyrılmış, gerçeğe ulaşmıştı ve bu ulaşma, onda, kuvveti veya hafif bir teessürden başka bir değişiklik yapmamıştı.

KEREM

*Seni nasıl masal diye
Kitaplara yazmış kalem
Yazık yazık kararını
Seni yazıp bozmuş kalem.*

*Bizim ömrümüzdür masal
Sen hayatta adınla kal
Oku bize sazını çal
Satır satır dizmiş kalem.*

*Seviyoruz doğrusu bu
Yaşamanın ağrısı bu
Senin gibi okyanusu
Gönül içre süzmüş kalem.*

*Nasıl çıktın gola söyle
Aşk mıydı bir işkenceyle
Söyle Kerem bana söyle
Seni nasıl üzmüş kalem*

*İmrenirim hür gönlüne
Bakmıyarak ele güne
Düşmüş Aslı'nın peşine
Alna bunu çizmiş kalem*

*Nasıl aştın diyarları
O büyülü baharları
Dağlarda susan karları
Nasıl nasıl gezmiş Kerem.*

*İbrahim Zeki Burdurlu
Burdur Ortaokulu Türkçe Öğr.*

Adalet ve Hukuk

Enver KIRKER
İncesu Sorgu Yargıcı

Adalet ve hukukun ne olduğunu herkes aşağı yukarı bilir. Fakat açık tarifini yapmak güçtür. Şimdiye kadar kesin olarak tarifinin de yapılmamış olduğunu söylersek bir hakikatı ifade etmiş oluruz.

Adalet, lûgat, mânada doğruluk ve doğruluğa uygunluk demektir. Özel anlamda, herkesin hakkını tanımak hususunda değişmez, kesin dilek ve genel anlamda da, karşılıklı zıt menfaatler arasında hakka uygun bir denkliliktir.

Adalet, kişi ile kişi arasındaki münasebetleri herkesin kendi ruhunda kökleşmiş olan ve yürürlükte bulunan mevzu'atın eşitlik ahenk, tenasüp ve fizikî olmıyan nizam gibi sağ duyulara özgen niteliklerle yürürlükte bulunan mevzuatın nümunesi olarak görülmektedir. Bu nisbî adalet anlamıdır. Çünkü her millette veya her memlekette her hal ve vak'a kanunun kurucularının diğer milletlerin faydalarının topu yerine kendi veya bağlı olduğu toplumun faydalarını göz önüne aldığı görülür. Buna, niyet ve kastin çok zaman dıştaki tezahür ve fiillerinin uymaması da nazara alınarak bu kanun kurucuları tarafından nisbî âdil kanunların çıkmasına sebep olduğu görülmektedir. Bu noktayı pekleştiren ve mutlak adaletin bazen zararlı sonuçlar verdiğini anlatmak isteyen Sophocle, in "Adaletin zararlı olduğu da olur," sözünü burada hatırlatmak isterim.

İdeal adalet genel olarak

tabii hukuk dediğimiz akıl ve mantık ve tabiatımızın özünü teşkil eden ve haksızlıkla karşı kalındığı zaman zihinlerde formüle edilmiş gibi tasavvur ettiğimiz değişmez hukukî düşüncelere denilmektedir.

İnsanların doğuştan hür doğmaları ve eşit yaşama haklarına haiz olmaları gibi her devirde muhtelif milletlerin malı olmuş ve değişmez ideal hukuk kuralları olarak kabul edilmiş düşünceleri bu sırada sayabiliriz. Bu düşüncülerden ve daha burada saymakla bitmeyecek olan ideal kuralardan ilham alınarak bu günkü milletlerin gidişi, genel tek bir ceza kanunu ve devletler arası kanunlarına sahip olmak üzere bütün milletleri içine alan ceza ve hukuk kongreleri yapıldığı görülmektedir.

Burada toplumun ve büyük bilginlerin adalete karşı gösterdikleri yakın ilgiyi göstermek için Geothé'nin "Eğer adalet kayıp olursa, insanların dünyada yaşamalarının mânası kalmaz" sözile Montesqien'in, "Bir tek kimseye yapılan adetsizlik umuma çevrilmiş bir tehdittir." sözünde gerek ferdin ve gerekse toplumun yaşama şartı olarak her şeyen önce adalet duygusuna sahip olmaları gerektiğine işaret edildiğini kaydetmek isteriz.

Adaletin topluluk içindeki hakikî anlamını daha iyi kavramak için hukuk anlamını da açıklamak ve milli hukukumuzdan misaller vermekle daha iyi ifade edeceğimizi düşünerek gelecek sayıda bu hususları belirteceğiz.

Duyurmayın Bana

*Beyaz kanatların çırpışını dinle!
Bir keman yayından uçtu güvercinler
Çarpan nabzımızda dinledik seninle;
Sevgiye varan yol, içimizden geçer.*

*Nereye götürdü, o ışıklı gemi
Veda diye köpük salıpta peşinden?
Duymasın kimseler bu akşam sesini
Bu akşam perdeler, indirilsin erken.*

*Bu, yarıda kalan içli bir şarkıdır,
Hikâyesi uzar ufuklar ardına.
Bir ömür boyunca yazdım satır, satır
Sakin plâğını duyurmayın bana.*

Hüseyin ULAŞ

K ö y l ü - S u

Behcet D. GÖKHAN
Lise Son Sınıf Öğrencilerinden

Talas'ta harman sonu yaklaştı. Yakıcı sıcaklar altında küme küme ekinlerin etrafında dövenler bile halsiz, isteksiz dönüyorlar. Bir taraftan samanlar taşınırken diğer yandan tarlalardan son " sap devşirmeleri " de harmana dökülüyor.

Biçilmiş, boş ekin tarlaları arasında yer yer, susuz ülkenin bostanları uzanıyor. "Terazi yaprakları," (1) kurumaya başlamış artık.. Akıl ermez şu dünyanın işine : Biri " Yağmur yağ basmadan harmanı kaldırsak " diye düşünür; diğeri, " Allah bir yağmur vermedi ki şu bostanı suvarak !, " diye yanıp yakılır.

Harmanda "tığ,"lar (2), "çeç,"ler (3) yığın yığın, "malama,"lar (4) yığılmış iken gökyüzünü kara bulutlar sarmıya başladı.. Döven yine aheste aheste döner, köylü "tığ,"nın etrafında durgun durgun bilezik çevirir.. O, " Talas'ın yağmuru Erciyes'ten gelir " diye güvenirken diğeri tatlı tatlı ümitlenir. Çok geçmeden Erciyes yönü de bulutlandı ve ansızın yağmur başladı.. Sicim sicim üç saat süren bir yağmur. Bu Allahın, kurak memleketinde, âfet de getirse bir büyük nimettir. Nitekim daha yağmur kesilmeden "sel geliyor," sesleri

duyulmağa başladı.. Harmanda alel acele yığınlar yapıldı. İşler yüzüstü kaldı. Bozkır köylüsü, yağmurun sevinciyle beraber tanelerinin ıslanması korkusundan doğan belirsiz bir isyankârlıkla parmak parmak dişi kırık yabasını "malama,"sının üstüne attı, Bu haliyle yine onun " eli böğ-ründe idi,,

Biraz sonra ellerinde kürekler, beller akın akın bir insan kalabalığı "Çaybaşı,"na doğru koşmağa başladı. Beyaz donlarını dizkapaklarının üstüne kadar sıvamışlar, çamurun, suyun içinde didinip duruyorlar.. Sel koca koca taşları sürüklüyerek büyük bir gürültü ile gelip geçiyor. Bu yalınayak insanlar, kudurmuş sudan faydalanmak için sendeliye sendeliye onu karşılıyor, arklara ayırarak önüne setler yapıyorlar.

Çaybaşı'nda bölüşme bittikten sonra bostanlarda ateşli bir çalışma başlıyor. Konu-komşu yardımlaşarak bütün ümitlerini bağladıkları şu sel suyunu, - ellerinden gelse, toprağa zorla içirecekler gibi - adım adım takibediyorlar.

Yağmur bir yandan yağmakta devam ediyor. Sırsıklam olmuş vücutlari Talas köylüsü, kendisine

her zaman nasip olmayan bu lütfu toprağıyla beraber içiyor, onunla beraber ykanıyor.

Karanlık bastı, yağmur kesildi. Toprak kokusu temiz havada dalga dalga savruluyor. Tarlalarda yer değiştiren ışıklar var. Bunlar, ellerinde fener, bostanını suvaran insanlar..

Sesler duyuluyor :

"— Yusuf Ağa, suyu yukardan alacağım gayri !,,

Hiddetli, suya kanmamış bir ses cevap veriyor :

"— Vallahi vermem, verenin....", çamurda çıplak ayak sesleri, koşuşmalar..

* *

Susuzluk..

Sen yalnız köyümün değil, Orta anadolu'da her yerin derdisin !

Bozkır köylüsü içinin yanığını, bozkır toprağı yüzünün çatlağını gideremedi. Bozkırda iç yanığı her neslin taze yarasıdır. Fakat toprağın çatlağı, yalvaran dudaklar gibi, ezelî ve daimidir.

Köylü, harmanda yabasını bıraktığı eline, bostanında küreğini aldığı zaman kırış kırış yüzünde memnurluğunu görmemek kaabil değildir. O, susuzluğa katlandığı kadar suya hasret; özleyişi kadar doymak bilmiyendir.

Kurak yaylâda gelip geçen yağmur, bir büyük sel getirmese toprağın çatlak dudaklarını ıslatamaz.

Eğer bozkır köylüsü, iki gün durmadan dinlenmeden sel suyunu tarlasına akıtmazsa gözü doymaz. Yaş, yağmur iliklerine kadar onu ıslatmazsa ihtirası sönmemiştir, çünkü bir kere daha " yağmurun yağacağını ancak Allah bilir,,

Koca bir yaz mevsiminde toprağını, kendini beslemek için sel bekleyenler, şehirlere, ilçelere taşıma başlıyacak olan, susuz bölgelerin köylüsüdür. Savaş yıllarında ürünü nü pahalıya verdi ise o da pek çok şeyin alıcısıdır. Onun çektiği zorluklar, katlandığı yokluklar gözle görülmedikçe ne yazık ki malını değerlendiremeyiz.

Sulama teşkilâtı yapılmadıkça, dağları yara yara geçen deli ırmakların suları düzene sokulmadıkça, bozkır köylüsünün göğre karşı açılmış elleri, dalgın bakan gözleri ve mırıldanan dudakları hâkidir. Bozkırdan su kavgası sesleri eksilmedikçe, bilelim ki, toprağın çatlağı, sahibinin derdi derinleşmektedir.

Ortaanadolu köylüsünün " Sabırtası " çatlağı, tarlasının susuz yarıkları kadar derin, güneş altında kan kan dudakları, içinin yanığı kadar devaya muhtaçtır.

(1) İlk çıkan birkaç yapraktan karşılıklı ve en büyük olan iki tanesi.

(2) Savrulmamış Yığın.

(3) Savrulmuş yığın.

(4) Savrulmamış ve yığılmamış.

SIKINTI

Kurumuş dudaklarımda,
Aşkın, şefkatin hasreti...
ve
Gözlerimde ihtiras yanıyor;
Denizler, senin gözlerinde...
Dallarda uyuklayan "cenup" rüzgârı.
Ufuklar,
kanar
yanar
Gizli bir elemın mâtemiyle.
ve işte Ay,
- O ilâhi peri -
Gene yalnız sanıyor kendisini
ve:
Yıkıyor sularda titriyerek...
Ben se
Durmadan sayıklıyorum yâr'ı
Sevgi'im
Bak, işte bu sularda,
bu
Buğulu manolya kokan semâda
yaşanan hayat;
Ve
sazlı, kerpiç evlerin
Fasulya kokan, rütubet kokan, matem kokan
Boş odalarında çınlayan feryat?..
İki genç bir ilâh demektir;
İlâhi,
- Tanrisal-bir kudret var sevdâda;
İnsan
Doğar ve yaşar;
Ölmek, dünyaya gelmekten daha az acı...
İnsan,
Doğar, yaşar ve ölür.
Ve ömür;
Öyle boş bir meşgaledir ki,
sadece avunuruz;
Kendimizi aldatmaktan zevk buluruz...
Hayat:
Kırılan, serap olan ümitlerin,

İntikam sahnesidir.
- İnsanların içinde çırpındığı bir sahne
Derin;
derin bu felsefeler...;
Sıkılıyorum.
Bu yer,
bu loş, bu karanlık, mağmum hane...
Ah, hepsi baş, hepsi boş...
Gel dirilt beni sözlerinle,
mûcizelerinle

MUKADDES İSA

LÂYEMUT ALLAH...

Hoş, hepsi bir benim için...
Dinle, dinle beni sevgilim;
ve bak,
Sigaramın, halka halka mavimsi dumanlarına;
O, tıpkı bir APOLLON gibi mağrur;
ama fânî...

Aşk, kadın;
dudak, yanak;
ve yaşamak...
o, esrarlı tefekkürüyle

NAPOLEON...

- Tıpkı kübik bir tablo-
Bunlar, onun
müphem, şekillerini, karışık renklerini
hatırlatıyorlar bana...

Ufukda,
Gülâmsiyen bir tanrı'nın,
muhteris kırmızı çehresi...
Ve;
Kuru, suduz bir stepden
gükselen ıstırab;

O
içli,
dertli
yaralı ahenk;
bir kaval sesi...
İki genç bir ilâh demektir.
Yaratır...
Kalbler muhteris...
Bu his,
arar ve buldurur vücutları..
Aşk;
Mukaddes rûhûlkudüs.

Fikirler;
Yıkan,
yakan,
yaratan bir kasırga...
İrade;
Mütehakkim, budala bir diktatör...
Ve sevk-i tabii;
hakikat simsarı...
Ah;
Burnuma; yanık yanık
kuru fasulye kokuyor...
Kulaklarımda bir inilti;
Kalbim se bir bûse sesiyle mest...
Hakikat, hayal...
İnliyorum; sazlı, kerpiç evlerin
loş odalarında çınlayan feryadı duyarak...
Hayat
Bu...
Heyhat,
Yanıyorum, sıkılıyorum, sevgilim;
Uzat dudaklarını...

Erhan BENER
Kayseri — 6. IV. 1946

Hacı Molla destanı [*]

Derleyen ; K. Ö.

Hacı Molla'nın evi uçta
Bulanlara büyük müjde
Ederidi Hakka secde
Sırran gayip olan Hacım

Gece beni ağladılar
Yapığımı (1) bağladılar
Duyan dostlar ağladılar
Sırran gayip olan Hacım.

Agağında güzel mesi
Ne çıkıyor ince sesi
Zenginlerin tegezesi
Sırran gayip olan Hacım

Hacı Molla bulunmadı
Kefinine sarılmadı
Cenazesi kılınmadı
Sırran gayip olan Hacım.

Bir bağ tutup göçemedi
Soğuk sular içemedi
Cüçüklerden geçemedi
Sırran gayip olan Hacım

Altı defa hacca gitti
Yedinciye niyet etti
Zalim düşman gayip etti
Sırran gayip olan Hacım.

(*) Hacı Molla, meşhur kadın hocalardan olup bundan 12 - 13 sene önce bir gece evinden, meçhul şahıslar tarafından, parasına tamaen kaldırılarak kaybedilmiş ve ne kendisinden ve ne de bu cinayeti işleyenlerden bir haber alınamamıştır. Bugüne kadar esrasını muhafaza eden bu olgu o zaman muhitte derin yankılar uyandırmış ve Hacı Molla hakkında kimi ererek sırrolduğu, kimi şüpheli şahıslar tarafından Eskişehir'e götürülüp orada bir kör kuyuya atıldığı hakkında türlü rivayetler ortaya atmıştır.

Hacı Molla, ölü yıkar, düğünlerde şerbetlerde mevlût okur ve bol bahşiş, hediye ile gönlü hoş edilir, her dâvete de çağırılarak, hattâ zenginler hergün sofrasında hazır bulundurarak ona özel bir değer verir, hatır ve gönlünü hoş ederlerdi. Evde kendisine bakacak kimsesi bulunmayan Hacı Molla aldığı paraları biriktirmiş. Hattâ bu paralarla birkaç defa da hacca gitmiştir.

Güzel sesi ile güzel ilâhi ve mevlût okuması ve hacılığı ile şahsiyetinin tesiri o kadar yaygın bir hal almıştır ki ihtiyar kadınlar cenaze-

lerinin Hacı Molla tarafından yıkanmasını vasiyet ederler, zenginler ona mevlût okutmağı hususî bir şeref sayar bu suretle ona bir nevi kutsiyet izafe etmiş olurlardı... Kadınlar ve genç kızlar kendisini o kadar sayar ve hattâ o kadar çekinirlerdi ki onun bulunduğu mecliste "çıt", bile çıkmaz. başı açık olanlar mutlaka başlarını örter, kısa kollu entari giyenler açık kollarını göstermemiye bilhassa dikkat ve itina eder, daha olmazsa entari değiştirirlerdi. Kazara böyle birisi gözüne işen Hacı Molla, asık suratla o kadını paylar ve bu saygısızlığa kat'iyyen tahammül edemezdi.

Biriktirdiği paralardan 100 altını Müftü camisinin tamirine sarfedilmek üzere ayırmışsa da ortadan kaybolması bunun yerine gelmesine engel olmuş ve bu para diğer malları ile beraber vereselerine, hükümetçe, taksim edilmiştir.

Asıl adı Möbe (Mevhibe) olan Hacı Molla'nın destanını Hava Hoca isminde bir kadın yakmıştı. Biz bu destanı arabacı B. Mustafa Yapış oğlu'ndan derledik.

(1) Yapık : Kadınların başlarına büründükleri yazma, yemeni, hindi çember.

Boz Ahmet'in Osman'ın Destanı^(*)

Evimizi sorarsan sokunun başı
Yeni tıraş olmuş parlıyor kaşı
Üstümüzde dönen ağırlık kuşu
Ağla Nimet (1) ağla Osmanım deyi
Dağların serdarı aslanım deyi.

Derleyen ; K. Ö.

Yaptırdım odayı oturamadım
Göverttim bostanı yetiremedim
Bir Sabit'e (3) gelin getiremedim
Ağla Nimet ağla Osmanım deyi
Dağların serdarı aslanım deyi.

Verin fotoğrafım Sabitde baksın
Elâ gözlerinden kanlı yaş döksün
Dayım geliyor deyi yoluma baksın
Düştüm bir şıvgına yol belli değil
Ellerim kelepçek gün belli değil.

Kapımıza geldim kapımız kitli
Yılanlı (4) dibinden candarma söktü
Sabit elâ gözlerinden kanlı yaş döktü
Ağla Nimet ağla Osmanım deyi
Dağların serdarı aslanım deyi.

(*) Boz Ahmet'in Osman, bundan 12-13 sene önce Develi'nin Yeşilhisar bucağına bağlı Yavaş çiftliğinden bir kadınla evlenerek karısının köydeki çiftliğini idare etmeye başlamış. Uzun bir zamandanberi sahipsiz duran ve sığırlarını, davarlarını istedikleri gibi bu yerlerde otlatan köylü, önüne set çekilen menfaatlerinin verdiği bir düşünceyle yeni komşularını çekememe ve hakkında tertipledikleri jurnalla kendisini şikâyetle başlamışlar. Kendisinin bir tertibe kurban gideceğini haber veren bir köylünün ihbarı üzerine ifadesi alınmak üzere getirildiği Yavaş'a yakın bir köyden kaçan Osman, Yavaş'tan silâhını alıp çıkarken yol üzerinde pusu kuran ve kendisini vurmak isteyen iki kardeşin ateşle karşılaşmış ve bunlardan birini vurup birini de yaralamış. Bilâhare yakalanarak adalete teslim edilmiş ve Malatya hapishanesine gönderilmiş. Bir sene kadar orada yattıktan sonra bir yolunu bularak ordan kaçmış ve dağlara düşmüş, jandarmanın sıkı takibatına rağmen ele geçmemiş o günden bugüne kadar eli silâhlı olarak dağ dağ, diyar diyar dolaşmış ve geçen sene şehre indiği bir gün ilk karısının evinde kendi ecelile ölmüştür. Karısı Nimef'in yaktığı destan ve bu malûmat arabacı B. Mustafa Yapışoğlu'ndan derlenmiştir.

(1) Nimet : Osmanın karısı

(2) Sabit : Osmanın yeğeni şimdi hapishanede imiş

(3) Şıvgın : Havanın yağışlı ve ortalığın çamurbir hali

(4) Yılanlı : Kayserinin batısında 1500 metre yüksekliğinde bir dağın adı

Erciyes'e Çıkışımız

T. Canıdağlı

Yolculuktan bir hafta önce, dağ tutmasına uğradım: (Nasıl uğramıyayım? Bu, benim ilk çıkışımdı.) Gazete ve mecmualarda dağcılığa dair yazılar arıyor, gerekli eşyaları şimdiden not ediyorum. Hepsini bir arada düşünüp hatırlamak, hele bazıların lâzım olabileceğini kestirmek kabil değil: Lâmba fitilinden vişne şurubuna kadar bir sürü şey... Yolculuktan bir gün evvel, herşeyimi tamamlamak endişesi ve bir imtihan heyecanı, titremesi içindeyim.

24 Ağustos 1946 Cumartesi saat 13.30... Belediyeye verilen kırmızı otobüs Köylü, Talebe Yurdunun önünde, harekete hazır. Kalabalık, yavaş yavaş artıyor: Mavi, kırmızı eşofmanlı, beyaz ceketli, kısa pantolonlu; ellerinde sepetler ve sırt çantalarıyla birçok hevesliler, hepsi yirmi dokuz kişi olacak.. Ayrıca kaldırım kenarına seyirciler sıralanmış: çoluk çocuk «Fesüphanallah..» çeken ihtiyarlar. Otobüs, hepimizi alacak kadar geniş değil, bazılarımızın ayakda durması lâzım, ama kimin? Onu kura ile tâyin ediyor; saat ikiyi çeyrek geçe yola çıkıyoruz.

Birbuçuk saat kadar süren yolculuğumuz, biraz sıkıntılı-fakat yaya gitmekten çok daha rahat-geçti. Marşlar, şarkılar, türküler söyledik. Geçtiğimiz yerler hakkında bilgiler edindik, coğrafi konferanslar dinledik.

Seller, yolu hayli bozmuş, şuraları, filân jeolojik devirde oluşmuş, falan yapıda imiş.. Erciyes'te kar kalmamış, çıkış gücümü olacaktı, kolay mı? Buraya «Günayağı» mevkii derlermiş, şuraya «Öküzçukuru».. v.s.

Saat dörde çeyrek var, Tekir dağ-otelinin önündeyiz. Dar bir arkıtan geniş bir yatağa dağılıveren, orada bir-iki kavis çizdikten sonra yoluna devam eden sular [gibi, üst üste yığılmış olduğumuz otobüsten geniş yaylâya inince, biz de öylece, kısa bir müddet, şaşkın ve kararsız, dolastık. Yâylanın yaz güzelliğini teşkil eden en esaslı unsurlar, türkmen çadırları, davar sürüleri ve beyaz-sarı dağçiçekleriyle süslü yemyeşil çayır-lardır. Türkmen çadırları kaldırılalı; türkmenler, sürüleri önlerine katarak buradan göç edeli bir aydan fazla olmuş. Yeşil çayır, yâylanın göz açıp kapayıncaya kadar geçen baharının ardından sararıp solmağa, kuruyup ufalmağa yüz tutmuşlar.

Hâsılı Tekir yaylâsı, yaz ortasında Sonbahar hüznüne bürünüvermiş Ama Tekir'in hiç kesilmeyen berrak buz gibi suyu hepimizi kandırıyor.

Eşyalarımızı otele taşıdık, yataklarımızı serdik, yerlerimizi öğrendik. Bayrak çekme merasiminin sonra takdim merasimine geçildi. (Çoğumuz birbirimizi tanımiyorduk. Adını sanı-

nı bilmediğimiz insanlarla dağ başında, iki gün nasıl en samimi şekilde arkadaşlık edebildik? Gerçekten, dağcılıkta asıl lüzum olanda buydu.) Tek sıra hâlinde dizildik. Sağ taraftan başlayarak herkes birer birer ismini, mesleğini söylemeğe koyuldu. Kolleiden Bayan Nelson, Hukuk Fakültesinden Turğut, Liseden Döndar vs, vs... Netice olarak, bayanların sayısı altı, erkeklerinse yirmi üç...

Toplu birhalde, Koç dağına doğru bir gezinti yapıyor, oradaki çağlayan kadar gidiyoruz. Su başı yemyeşil çayır, etrafımızda 5-6 metre yükseklikte kaya toplulukları yükseliyor. Karşımızda biz yükseldikçe yükselen, ululuğu artan Erciyes... Otel, onun tâ ayaklarının ucunda küçücük kalıyor. Daha fazla gitmiyoruz, çünkü yorulmağa gelmez; yoksa, yarın şu haşmetli dağ, bizi yere çaliverir.

Yaylânın ortasından akan dondurucu suda yıkandıktan sonra dinç ve neş'eli, otele yemeğe gidiyoruz. Ortalık kararıyor.

Üç saatlik sıkıntılı ve rahatsız bir uykudan sonra, başımızda hafif bir ağrı ile uyanıyoruz. Saat bir. Giyinmek, hazırlanmak; bu soğukta, karanlıkta saatlerce taşlık, dikenli sırtları tırmanmak ne kadar zor! Ufak bir mani olsa, âdeta vazgeçeceğim. Umumi âhenge uyarak, ağır, ağır hazırlanıyor, uyku sersemliğini başımdan atmağa çalışıyorum.

Yarımyamalak, isteksizce birşeyler yedikten; uyandırıcı, buz gibi sudan kana kana içtikten sonra işde yoldayız: En önde kafile başkanı, arkadaki bayan, sonra bizler. Başkan, talimatı veriyor: «On dakikada bir mola; bunun dışında konuşmak, şakalaşmak, sıradan çıkmak yasak!..»

Zaten şimdi öyle şeyler yapmağa pek istekli değiliz. İçimizde korkuya benzer birşey yok, yalnız muvaffak olmamak endişesi, uyku sersemliği ve ümitsiz karanlığın sıkıcılığı içindeyiz. Üstelik, saatlerce sürecektir tırmanın yorgunluğunu şimdiden hissediyor gibiyiz.

Soğuk rüzgârlı, kapkaranlık bir gece. Gökte, sadece birkaç yıldız titreyiyor. Uzakta, aşağıda otelin sarı ışığı parlıyor. İçinde üç saat rahat edemediğimiz yataklar, şimdiden gözümüzde tütüyor. Yarım saatte geldiğimiz bu yerden, sanki bi koşuda o sarı ışığa varacağız! Ellerimizdeki sopa ve kazmaların yerde sürüklenmesinden, dikenlerin ayaklarımız altında ezilmesinden, hâsıl olan seslerden başka gürültü işitilmiyor. Vücütlerimiz iyice ısındı artık: rüzgârı da, soğuğu da vız geliyor! Yalnız, ondakikada bir, uzun düdük sesile başlayan molalarda hafifçe üşür gibi oluyoruz.

Artık yavaş yavaş açılıyor, kendimize geliyoruz. Bunaltıcı karanlığı noktalayan yıldızlar, böyle ardarda yürüyüş, zaman zaman molaların başladığını haber veren düdük sesleri bizi neşelendiriyor. Yalnız molalarda konuşmak, şakalaşmakla doymaz olduk: Yürüyüşte de konuşuyor gülüyor; başkan geriye dönünce, susuyoruz.

Biraz daha ilerleyince, çok aşağılarda, karanlıkların içinde, sayısız titrek ışıklardan ibaret büyük bir küme gördük: Uyuyan Kayseri.. Daha yüksekte olsa, bir yıldız kümesi sanacağız. Biz, şimdi ona, bir kuyu içinde gökyüzünün aksini seyrederek gibi bakıyoruz.

Karşıdaki sisli dağların ardında ufuk, belirsiz bir kızılılıkla aydınlandı. Ortalığın sis rengi aydınlığı, sarı ışıklarla renklendi: Güneş doğuyor.

Ve biz, Erciyes'in büyük zirvesinin eteğindeki oldukça eğimli çöküntü sahasında, ağır adımlarla ilerliyoruz. Soğuk, son haddini buldu. Kazaklarımızı da giydiğimiz halde, hemen hemen titriyoruz, kazma ve sopa tutan ellerimiz mosmor kesiliyor. Yolu yarıladiğimiz halde yorgun olmayışımız, bizi neşelendiriyor. Yolumuz gitgide dikleşiyor; birkaç yüz metre ilerde, Şeytan deresi başlıyor. Daha ötesi zor ve çetin çıkış... Erciyes'in önündeyiz işte. Karşımızda yalçın, kahverengi-siyah kayaları, bunların arasında uzanan buzlu karları ve her zamanki ihtişamı, sarplığı ile duruyor. Sol tarafta, Erciyes'ten ayrılan uzun ve yüksek, karlı kol; bizi kucaklar gibi, geniş bir kavis çiziyor. Kar gerçekten çok azalmış; Tâ Şeytan deresinin yukarısında başlıyor. Üzerinde yürüdüğümüz çöküntü alanında geniş çığ yatakları var; bir metre kadar derinlik, iki metre genişlikte...

Şeytan deresinin tam altında, taşlık bir tepe üzerindemiz. Güneş arkamızdan vuruyor. Artık üşümek korkusu yok... Henüz ısınmamış olan taşlara oturuyor, dinleniyor, kah valti yapıyoruz.

Saat sekizi çeyrek geçiyor. Uzun zaman dinlenmenin verdiği uyuşukla yavaş yavaş toplanıyor, artık dikleşmeğe başlayan taşlık, (sağ ve sol tarafları testere ile dilimlenmiş gibi ve yüksek kayalık olan) yokuşu tırmanıyoruz. İşte. Şeytan deresinde boğazın başlangıcındayız. İnsana ürperti veren seksen derecelik meyilleri, taş yuvarlanmalarını arıyorum, ama ortalıkta öyle birşey yok: Meyil, şimdilik kırkbeş dereceden fazla değil, daha yukarılarda olsa olsa altmış o'urmuş. Taş yuvarlanmasına gelince, şimdilik, o da yok; dikkat edilirse, hiç te olmazmış: Sabah ayağı taşları birbirine bağlıyor ve bu

hâl, öğle yakınına kadar sürüyormuş. Ondan sonra da gürültülü etmemek dikkatli yürümekle tehlikeyi önlemek mümkün...

Dar Şeytan deresi boğazında çıkış kolay. Boğazın ortası karlı, iki yanlı taş, toprak ve kayalık. Biz kâh karın, kâh taşların üzerinden ilerliyoruz. Boğazdan sonra yol, biraz dikleşiyor genişliyor. Kar daha fazla. Çıkmak daha zor oluyor: Bazı yerlerde dört ayakla tırmanıyoruz. Kimimiz sağdan kimimiz soldan ilerliyor; dağılmış vaziyetteyiz, Karlı, dik yokuş, önümüzde alabildiğine uzanıyor, sonu gelecek gibi değil sık sık biraz duruyor dinleniyoruz. Dar, kısa bir bağazı daha geçtikten sonra, kar büsbütün fazlaşıyor: Tek sıra halinde, karın üzerinde kazmalarla yol açarak, merdiven yaparak yürüyoruz artık. Geriye bakamaz olduk: aşağımız yükseklik, bize başdönmesi veriyor.

Zirvedeyiz! Saat 11,30... Demek ki Şeytan deresinden buraya üç saatte çıkmışız. Kuzuyatağı doruğu denilen bu yer, iki küçük tepeden, daha doğrusu taş yığınından ibaret. Parçalanmamış tek kaya yok: Hepsi de elle istif edilmiş gibi, parçalara ayrılmışlar. Kar, doruğu çevreleyen uçurumlardan yukarıya çıkamıyır. İki küçük tepe birbirine birkaç metre uzunluğunda, iki yanı uçurum olan bir geçitle bağlı. Defterin bulunduğu doğudaki tepeye çıkar çıkmaz, oturuyor, etrafı seyreliyor. Sağımızda solumuzda, aşağımızda hep uçurum kar ve bunların arasında sipsivri kayalar. Yaylâya doğru bakınca insan kendini boşlukta zannediyor, bir başdönmesi hissediyor. Küçük tepe, ayağımızın altında kaçacak, ve biz yüzlerce metrelik uçuruma yuvarlanacağız sanki... Tekir yaylâsına, Koç dağına, bütün Kayseri ovasına tepeden bakıyoruz. Alidağı uzakta bir kum yığını gibi görünüyor. Kay-

Zaferimizle Öğünebiliriz

Raşit BENER
Lise Tabiye Öğretmeni

Hayatta her ferdin fertlerin teşkil ettikleri toplulukların kendine has bir mazhariyeti vardır. Dikkat edilirse; bu mazhariyet çok defa geçmiş günlerin hâtıralarıyla ölçülür. Meselâ her hangi bir fertten bahsedildiği vakit; şöyle adamdır, böyle adamdır, şu işi başarmış, bu işi yapmış, şu işde bulunmuş, gibi izahlarla o ferdin mazhariyet derecesi not edilir ve derecesine, miktarına göre değerlendirilir. Bu hal fert için olduğu kadar millet için de vârittir. Meselâ her hangi bir millet bahis konusu olduğu vakit onun tarihsel hâtıraları birer, birer sayılır, dökülür ve böylece o

milletin durumu büyütülür veya küçümsenir. Bu bakımdan milleti-mizi göz önüne alacak olursak; göreceğimiz manzara şu olacaktır ve olmaktadır.

Türkleri her asırda ve asırların her safhasında değer biçilmez bir çok tarihsel muzaffariyetler ve medenî tesisleri meydana getirmişlerdir.

Bunun için çok uzaklara gitmeye ve tarihin derinliklerinden misâl almağa lüzum yoktur. Şu son yirmi beş sene evvelki İstiklâl Savaşını göz önüne almak kâfidir.

Bu itibarla mazhariyetimiz yüksektir ve zaferlerimizle öğrenmek hakkımızdır.

seri, Talas, daha birçok köy ve bağlar, sis içinde küçük birer küme halindedir.. Arkamızda bir bulut gibi Toroslar uzanıyor; önünde Uzunyaylâ ve bir yılan gibi kıvrılan yemyeşil bir çizgi; Zamantı... Hava kâh açıyor, terletiyor; kâh kapanıyor, üşütüyor. Ve biz, küçük, yuvarlak tepenin, taş yığınının üzerinde yatıyoruz. Sol gerimizde, elli metre kadar mesafede 3916 metrelik sivri var: (Bizim bulunduğumuz yer 3900 kadar) Kırk metre kadar yükseklikte, parçalanmış bir kaya topluluğu... Bu-

raya şimdiye kadar otuzüç kişi çıkmış; onaltısı ecnebi, onyedisi Türk...

Zirvede bir saat bile kalamadık. Hava bulutlanıyor, şiddetli rüzgâr bizi üşütüyor. İnşimiz-ekser inişler gibi zevkli oldu. Koşarak, taş yuvarlayarak, tehlike atlatarak; iki saatte Şeytan deresinin aşağısına ulaştık. umduğumuz kadar yorulmamıştık. Bir müddet orada dinlendikten sonra, Otelimize doğru yola çıktık. Koskoca dağ, yine eski haşmet ve ululuğile, arkamızda yükseliyor...

Karavuz'un saçlarını yolan yel,
Çadırların eteğinde sürünür.
Kızılırmak yakasında gizli el,
Akşam olur pempe renge bürünür.

Çermikte Akşam

[*] İhtiyar ay bulutlardan yaşmağı,
Ağır ağır Karavuz'da belirir,
Rüzgâr ister, gizli derdi açmağı,
Dalgacıklar hırçınlaşır delirir.

[1] Çermik: Şarkışlaya beş, Kızılıрмаğa yarım saat mesafede bir kaplıcadır.

[2] Karavuz: Şirin bir köy

KORKUYORUM

Neş'e dudaklarında kadehden kalan şebnem,
Dökülür kahkahadan o ilâhî damlalar..
Ne olur kalbini aç, niçin sözlerin müphem?
Başbaşayız seninle bu gece fecre kadar.

Korkuyorum bu me's'ut gece kanatlanacak,
Kalbimi ellerine bırakıp ağlamadan.
Bu gece elimizde istikbâlîm yatacak,
Titreyen dudakları bir lâhza bağlamadan.

A
|||
R
|||
Z
|||
U

Kabaran arzularım gönlümün ak duvağı,
Bulut, uçan ipekten yapılmış eteklerim.
Kalbim son demi yanan titrek bir mum dudağı,
Alnımı tan yelinin öpmesini beklerim..

Gece yıldızlarını yaksın dudaklarımdan,
Bambaşka diyarlardan haber getiren kuşlar,
Pencereme bir buse getirsinler yârimden,
Dudağımda ezilen bir ilâhî şarkı var..

ŞAIRİN ÖLÜMÜ

*Dağda bağı yanık şair yolcunun,
Yolunda dikenler biter çoğunun;
Sudaki gölgeyi rüzgâr dalgalar.
Tutuşan dertleri FUZULİ sağlar.*

*Otlayan kuzuya bülbüller söyler,
Çoban, kaval, dere ve ova söyler.
Fakat ona bütün diller kilitli.
Dağlarda bir yolcu var mı ümitli?*

*Mehtap! Mehtap! Yine güneş ve mehtap!
Bitmiyor, uzayan bu gollar yarap!
Diye yatar çınar serinliğinde
Can verir bir ağaç gölgeğinde.*

*Dikili bir taşı bile olmayan,
Gülleri açıp ta kokup, solmayan,
Mezarında yeşil çayırlar biter.
Her fecir matemle bülbüller öter.*

*O rindin dilinden düşmüş sözleri,
Gün olur ki gelir anlayan biri,
Yazar başındaki koca çınara,
Şu beyti, seslenir bütün kuşlara.*

*"Varsın seni ömrünce azabın kolu sarsın,,
Şair! Sen üzıldükçe ve öldükçe yaşarsın!"*

Bahri - ULAŞ

Son beyit (Farak Nafiz Çamlıbel'in (Şair) başlıklı şiirinden alınmıştır.

Olaylar karşısında :

Bir Karikatürün Hatırlattıkları

Ferdi Fahir

İçtimai bünyemizin bazan yaraları-na ve dertlerine dokunan, bazan da cemiyetin gülünç taraflarını teşhirle bize ibret ve nisbet veren ve herbiri derin bir düşünce, ince ve keskin bir zekâ ve buluş, kuvvetli ve manâlı çizgilerin yarattığı olan "karika-tür", leri büyük bir hazla süzer, gülmekten daha çok onların üzerin-de durur ve düşünürüm.

İstanbul gazetelerini, mecmualarını alınca ilk baktığım şey, onların be-lirli yerlerinde görmiye alıştığım, "hayattan sayfalar,, demek olan ka-rikatürlerdir. Bunları hiç kaçırmam mutlaka bir göz gezdiririm... Hele karikatür mecmualarını muhakkak görmiye çalışırım.

Epiyi oluyor. Elime zeki karikatü-rist Cemal Nadir'in bir karikatür'ü geçti.

Caddenin yaya kaldırımında ağız tasmalı giden bir köpekle yine aynı caddenin ortasında sağa sola tükü-rüp burun silerek giden iki kişiyi evinin penceresinden hayretle sey-reden adama yanındaki karısı :

— Ne o harp sonrası dünyanın halini mi düşünüyorsun ? diye soru-yor. Adamın vereceği cevap artık malûm.

— Hayır şu zavallı hayvanın ağ-zına niçin tasma vurmuşlar diye dü-şünüyorum...

Caddenin, sokakların daha bu gibi umumî yerlerin herkesin malı olduğu kafalarımıza henüz girmemiştir. Baş-kasının da hissesi bulunan bir şeyi hor kullanmak, kirletmek hakkımız olmadığını anlıyarak, idrak edecek bir seviyeye gelmemiş bulunmamızın ifadesi demek olan bu gibi haller, görgü kılığının terbiye noksanlığının da ifadesi demektir.

Maalesef bu gibiler yurdun hemen her bölgesinde oldukça göze bata-cak kadar yekûn tutmaktadırlar.

Bunları bu yüz kızartıcı, iğrenç halleri ortadan kaldırmakta yükümlü bir müessese belediyedir. Şiddetli ve amansız bir takip ve kontrol, kanaa-timce faydadan hâli değildir.. Bunda en büyük hissenin cehile ait olduğu muhakkaktır. Binaenaleyh ce-hille savaşta tek muvaffakiyet yolu, müsamahadan uzak sıkı bir baskıdır..

Geçerken sokakları kirleten araba atlarının kabahatlerini hayvan ol-dukları için hoş görüyoruz. Fakat caddeleri onlardan daha az iğrenç kirletmiyen insanları hangi meşru sebeplerle affedebiliriz.

Bu kabahatlerinden dolayı yaka-larına yapışacak zabıta memurlarına o kimseler kendilerinin affedilmeleri için elbette hayvanları misal göste-remeyeceklerdir.

Hoş sohbet ve nüktedan dostla-rımdan biri bana (?..) halkımızın sümük mendilleri, elektrik direkleri, köşe başları ve ağaçlardır, Zinhar elinizi sürmeyin dedi. Ne utanılacak şeydi bu... Aklıma bir bilginin "Du-varlar, delilerin defteridir,, sözü geldi. Şuur ve muhakmeden nasip-siz zavallıların bu gülünç halleri ile akli başında olup duvar taşını mendil gibi kullananlar arasında bir fark göremedim.

Goete derki " Herkes, kapısının nü süpürse şehir temiz kalır..., Ne doğru sözl.. Duygularımızda ve ha-reketlerimizde inceldiğimiz gün hokâmıktan uzaklaşmış, diğerkâm-lığa yaklaşmış oluruz.

Bu da, insan olarak yaratılışımızın ve insan gibi yaşamamızın en lü-zumlu şartı ve Türklüğümüzün, dini-mizin tabii bir icabıdır.

Erciyes'e Çıktık, Fakat Doyamadık

Dündar DAĞBAŞI

Sonbahar sarı örtüsünü Tekir yay-lâsına da yaymağa başlamış. Gerçi suları soğuk, havası temiz, ufku geni-ş.. Fakat yeşillikleri solmakta, her taraf boz bir dağ rengi almakta.. Yaylâ ıssızlaşmış. Bütün türkmenler ovalara, köylerine inmişler. Artık meleşen koyun sürüleri, koşuşan ku-zular görünmüyor. Yaylâ dağıyla dağ yaylâsile başbaşa kalmış..

Bu defa otuz kişiye yakın bir ka-labalıkla Tekir'e çıkışımız, ilerisi için parlak ümitler vadediyor.. Sellerle bozulmuş yolları homurdana homur-dana tırmanan otobüsümüz yaylâda soluyarak durdu. İki dakika içinde yaylâ; otobüs merkez olmak üzere muhite doğru çiçeklendi sanki.. Bir-an için ilkbahar bütün güzellikleri-yle geri dönmüş, kırmızı, mavi, sarı renk renk çiçekler açmıştı. Dağ ote-limiz de neş'eden dolup taştı. Kapılar, pencereler açılıp kapanıyor, eşyalar yerleştiriliyor, ranzalar hazırlanıyor, binanın her yanında büyük bir can-lılık görülüyor.

Dışarıda tabiatın çekici güzelliği bu coşkun dağcı kalabalığını kuca-ğma aldı. Bir saate kalmadan arka-daşlar arasında gözle görülebilen bir kaynaşma başladı. Bu dağın ve dağcılığın kendine mahsus en güzel mucizelerinden biridir. Kadın - erkek öğretmen-öğrenci, subay-er burada herkes birbiriyle, karşılıklı sevgi ve

saygı bağlarıyla bağlanmış arkadaş-lar.. Artık şehirdenberi devam ede-gelen çekingenlik, yadırgama yavaş yavaş kayboluyor, temiz bir samimi-yet havası aramızda dolaşıyor. Gü-lüşüp konuşarak Koçdağı yamaçla-rına doğru çıkılıyor. Serbest bırakı-lan katilede bazan kümelaşmeler olu-yor.. Sonra tekrar, havaya atılmış bir çiçek demeti gibi dağılıyor, ko-şuşuyorlar.

Yaylânın biricik çağlayanı Koçda-ğ'ı kucagında, güneşin ışıkları altın-da çeşitli renk oyunları yaparak parıldıyor. Koçdağından Erciyes bü-tün haşmetiyle seyredilebilir. Ve öy-le zannediyorum ki yaşlı, genç bu kalabalık Koçdağına bir gezi, bir hazırlık olsun diye değil de, yalnız bu doyumsuz seyir için tırmanmak-tadırlar.

Çağlayan'ın etrafına, çayırlar üze-rine uzandık.. Kar kümelerini andı-ran bembeyaz bulutlar bazan güneş ışıklarına engel oluyor, sonra eriyip dağılarak yenilmeyi kabul ediyorlar. Fotoğraf makinesinin objektifi tak-dirkâr, biraz kiskanç bir tekgözlü-lükle bize çok uzun gelen dakikalar süresince karşımızda duruyor, güneşin bulutlar arasından sıyrılıp çıkı-şından sonra şahitliğini vesikalandı-rıyor.

Saatlerce dolaştıktan sonra otele dönüyoruz. Dağ bizim, yaylâ bizim

otel bizim. çağ bizim... Karanlık ba-sıyor ; yemek vakti geldiğini, yay-lânın iştihâ açan havası insana ba-yağı hissettiriyor. Neş'eyle geçen bir saatten sonra otel, yaylâ, dağ derin bir sessizliğe gömülüyor.

* *

Gece yarısından iki saat sonra yirmi iki kişilik bir katile Erciyes'e doğru tırmanıyor. Bunlar biraz ev-vel tatlı uykularını bırakıp, kalbleri temiz ihtiraslarla dolu olarak yola çıkan dağcılar.. Vakit vakit küçük molalar vererek tekrar yürüyüşe geçiliyor ; sessiz azimkâr bu insan-lar, kutsal bir hedefe koşan gönül-lüler gibi cesaret dolu, hayat dolu..

Karanlık, koyu bir karanlık. Yal-nız ayak sesleri ve kancalı sopaların taşlara vuruşları işitiliyor. Erciyes'ten kopup gelen soğuk bir rüzgâr yüz-leri, biraz haşin ellerle okşuyor, son-ra vücut ılık bir rahatlığa gömülü-yor.

Erciyes doruğuna tırmanışlar tek-rarlandıkça yollar muayyen olmak-tan çıkıyor, en kolay, en elverişli, en yormayan yollar seçiliyor. Ayak-larımızın altında gittikçe ottan diken-den eser kalmıyor. Yanardağın da-ğılıp, sönmüş taşları, tepelerden a-şağıya "kaygan" bir yüz yapmışlar, ikibin beşyüzden sonra tamamen a-raziye bunlar hâkim..

Büyük molalarda rüzgâr tutmayan yerlerde, kayaların arkasında oturup geriye bakıyoruz. Aşağıda otelimizin ışığı artık görünmeyecek kadar u-zaklaşmış, küçülmüş cansızlaşmış. Bir zamanımızda bütün göğün yıldızları toplanıp aşağıya inmişler : Kayseri Ovada bir yıldız kümesi gibi parla-yan ; Erciyesiyle bahtiyar şehir..

Arazi sarplasmağa başladı.. Kafile birbirine paralel iki koldan yürüyüşe devam ediyor. Sayısız tepecikler aş-tık, sayısız tepeciklerin yamaçların-dan geçtik.. Yürüdükçe dinçleştiği-

mizi, yorgunluk duymadığımızı anlı-yoruz..

Derin, yamaçları kayan taşlarla kaplı bir dereyi cesaretle geçtik. He-yecanlıydık.. Taşlar yuvarlanıyor ; gece, tabiatla insan boğuşmasını da-ha fazla sessizlikle seyrediyor, Bu küçük muzafferiyet, yeni dağcılar için bir imtihandı.

Yola çıkışımızdan üç-üçbuçuk saat sonra tanyeri ağarmıya başladı. Er-ciyeften şafağı seyretmek ne do-yumsuz oluyor.. Merkeze doğru kı-zaran veya muhite doğru ışıklanmı-ya başlayan tan.. Karanlığı sanki iterek, yavaş yavaş eriterek kendin-den uzaklaştırıyor. Şafak söktü.. Et-râf aydınlandı. Herşeyi seçebiliyoruz. Erciyes zirvesi güneş ışıklarının ilk eluzatışlarıyla parladı, dikleşti. Kor-kunç heybeti, haşmete döndü..

Şeytan boğazının başlangıcına na-sıl geldiğimizi anlıyamadık ! Manza-ranın güzelliği herhalde bizi sihirle-miştii.

Kar muntakası çok küçülmüş. Bo-ğaza kadar çekilmiş. Ya su mesele sine ne dersiniz ? Geçen kışın tesi-rinden olacak ki hiç kurumuyan su-lar kurumuş.. Suyun eksikliği doğru-su büyük bir kayıp.

İki saat kadar bir büyük mola verdik. Dinlendik, yedik, hazırlandık çıkış ve inişi kararlaştırdık.. Doruk-tan yediyüz metre aşağıdaki bu din-lenme yerinin bir özelliği de herkese düşünme fırsatı vermektir. Çıkmayı göze alamıyanlar, iyi niyetle bu fi-kirlerini çekinmeden söylerler. Çün-kü sadece inat olsun diye veya ar-kadaşlar arasında küçük düşmemek düşüncesiyle, dayanıklılığının üstünde cesaret göstermeğe kalkışanlar bilir-ler ki bu ; yarı yolda arkadaşlara yük ve üzüntü olmaktan başka bir şeye yaramaz.. Erciyes seçimi ister istemez yapar ve ona karşı gelinmez.

Arkadaşların hepsi de çıkmak is-tediklerini söylediler. Doğrusu bu

genel isteği belki herkesten çok içten ben alkışladım. Aramızda iki genç kız bulunduğunu ve bunların hepimizden önce çıkmaya istekli olduğunu söylersem bilmem bana hak verir misiniz? Evet, aramızda iki ecnebi genç kız vardı. Talas Amerikan Kolej ve hastanesinden.. Onların bitip tükenmez azmini kızlarımıza örnek olarak göstermeyi ne kadar isterdim. Birinin şişman denilebilecek vücudundan, diğerinin gözle görülür inceliğinden umulmiyacak kuvvet ve cesaretin fışkırdığına şahit olmak, insanı kıskançlıkla karışık gıpta ve takdir hisleriyle dolduruyor.

Güneş hayli tesirini artırmıştı ki kalktık.. İnşte yolunu değiştirmek isteyenler çanta ve ağırlıklarını yanlarına aldılar. Gençlerden bazıları dağınık bir halde çıkışa başladılar.. Yarım saate kalmadan herkes tırmanıyordu.

Şeytan boğazı ; yediyüz - yediyüz yirmi metre yüksekliğinde, ikiyüz - üçyüz metre çıktıktan sonra sağa doğru hafif dönüşlü, en dik yeri azamî ellibeş-altmış derece meyilli bir boğazdır. İki tarafı duvarla kapatılmış gibi dik, taş yığıntı ve kümeleriyle çevrilmiştir. Boğazın en dar yeri sekiz-oniki, en geniş yeri kırk-altmış metredir.

Kar tabakası yer yer topraklarla örtülmüş, kirli bir manzara göstermekte.. Kopup yuvarlanan taşların açtığı ince, dar koridorlar.. Bazı kısımlarda kar tabakasının altında şırıl şırıl akan berrak sular..

Biraz sonra tek sıra intizamına girerek tırmanmaya devam ediyoruz. Hemen hemen güçlük çekenlerimiz hiç yok. Bir-iki kişi acemi olduklarından yorgunluklarını biraz uzun molalarla çıkartmak zorluğunda kalıyorlar ve öndekilerle araları hayli açılıyor. Kafilenin kalabalık olması idareyi güçleştiriyor. Otuz-kırk metre derinliğindeki bir yürüyüş kolu-

nun Şeytan boğazı gibi Erciyes'in en çetin yerinde, daimî kayma ve kopup gelen taş parçalarıyla karşı karşıya bulunma tehlikesinin ne demek olduğunu ancak o kafilende bulunanlar anlıyabilir: Zaman zaman önülerin boğazda akisler yapan uğultulu sesleri işitiliyor.

" — Taş !.. Taş geliyor...."

O anda kafele yerinde duruyor ve bütün gözler, inkâr edilemeyen bir heyecanın ifadesi olarak yukarıya çevriliyor, yumruk kadar bir taşın olanca süratiyle yuvarlanıp gelişini takip ediyor. Şaka değil !.. Altmış derecelik bir meyilde, otuz kırk metre yüksekliğindeki bir kayadan düşüp, buzlaşmış kar üzerinde hızını her an artırarak koşan ufacık bir taş az kuvvet yüklenmemiştir ve küçük tehlike sayılmamalıdır. O taş parçası, denizde serseriyane dolaşan bir mayın gibidir. Yere, bir tümseğe her çarpışında istikametini değiştirir; bilhassa soğuk kanlılığını kaybeden dağcılar için önünden kaçınılmaz bir felâket olur. Taş, ya bir yere saplanıp kalıyor, veya yanımızdan sıyrılip geçiyor. Ondan sonra kafele daha temkinli olarak yoluna devam ediyor.

Kar nisbeten iz açmaya elverişli olduğu için buz nalçaları şimdilik birer yük olmaktan başka bir şey değil. Herkes serbestçe aynı izlere basarak tırmanabiliyor. Tehlikesiz boğazın genişlediği yerlerde verilen uzun molalar, neşeli konuşmalarla geçiyor. Herkes birşey söylüyor, herkes bir şey yiyor. Hedefe yaklaşmanın büyük gururunu duymayan yok gibi.

Boğazı yarılamiştık.. Acemi olmakla beraber-gözüperklik denememiz zira dağcılıkta bu temkinsizliktir - üç dört arkadaş önden kafilayı beklemeksizin ilerlemişler. Yolu da bilmemek buna katılınca yüz - yüz elli metrelik bir kayıp olarak sağ tarafa

tırmanmışlar. Dağcılıkta on metreyi bile kaydıktan sonra, yeniden yürümek, büyük enerjiye malolduğu gibi maneviyatı da sarsar. Arkadaşların oradan tekrar inmelerini heyecanla ve biraz da hüznle seyrettik.. Çıktıkları yer dik, kaygın, tutunulması güç, daimî kopan taşlara hedef olup aşağısı dört yüz metrelik uçurumlaşan Şeytan boğazı idi. Çok şükür tehlikesizce bize katıldılar.

Bu defa Erciyes'in ikinci doruğuna da bir çıkış denemesi yapmak niyetindeydik. Bu maksatla epeyce yarar malzemeyi yanımızda bulunduruyorduk. Hepsi aşağıda bölüşülüp çantalara konulmuştu. Yalnız emniyet halatını taşıyan arkadaşın terlediğini görüyordum. Hakikatte birkaç kiloluk ağırlık, çıkışta pek çok artıyor.

Şeytan boğazını bitirdik. Doruğun devamı olan bir hattı taksimdeyiz. Bir yanımızda dikliğini şimdi daha iyi anladığımız Şeytan boğazı, diğer yanımızda Develi'ye bakan dik, ufak taşla örtülü bir boğaz, geride bir büyük kayadan sonra, " balıksırtı " pedikleri cinsten keskin bir hattı taksimle ikiye ayrılmış yamaçlar.. Önümüzde hedefimiz, arzuladığımız, kavuşmak için canattığımız doruklar Erciyes'in doğu ve batı dorukları.. Burada herkes ister istemez bir acelecidir. Çantalarını bırakanlar, halatlarını omuzlarından atanlar Hepsi sessiz iki kelimecik bile konuşmak ihtiyacı duymadan, mola istemeden tırmanıyorlar. Bu an Erciyes'e çıkmanın en manâli, en tatlı anıdır. Düşünün bir kerre.. İki yanımız yediyüz-sekizyüz metrelik uçurumlarla çevrili iken siz, birkaç metrelik bir genişlikten, dikleşen bir sırttan, korkunçlaşan bir hattı taksimden sade, maddesiz bir hedefe doğru koşuyorsunuz.. Bu karşılığı cennet olmayan bir sırat köprüsüdür. Siz bu köprü-

den yalnız tabiatı yenmenin saadeti-ne, ganimetsiz bir kale fethetmiş fatihlerin gururuna kavuşacaksınız.

Çıktık. Üçbin sekizyüzü çok geçen bir yükseklikte adeta birbirimizi kovalıyarak çıktık. Şu andaki sevincimizi en dolgun hazinelere değişmez-dik herhalde. Kalblerimizin atışlarını duyuyor gibiydik. Görüş kaabiliyetimizin içine aldığı her yeri görbiliyorduk. Ovada bize birer koca dağ görünen ufacık yığıntılar. Kayserinin ufkunu daraltan alçak bir duvar. Ta uzaklarda birbiriyle itişen Toros sıra dağları.. Hayal değil bu. Bulutların içindeyiz. Üçbin dokuz yüzden seyrediyoruz.. Şehir bir taş kümesi, ilçeler birer köstebek kabbartması, köyler hiç görünmüyor.. Saatlerce oturduk. Nihayet inişe karar verdik. Genel isteğe aykırı olmak için ikinci doruğa çıkışa yeltenmedik.

Hep beraber Şeytan Boğazından dönüyoruz. Bizden epeyce evvel yola çıkan bir arkadaşımız çok aşağıda, ufacık görünüyor. Geriden inenlerin taş yuvarlaması tehlikesini önlemek için birbirimizi bekleme sistemi kararlaştırıldı. Üçer-dörder kişilik bir grup epeyce indikten sonra, diğer grup harekete geçiyor. İnış biraz güç görünmekle beraber yormuyor ve vakit kaybettirmiyor. Arkadaşlardan bazıları istemeksizin çabuk inişler yapıyorlar kaydıktan sonra toparlanamayıp yirmi - otuz metre birden yuvarlanıyorlar.

Dağcıların birbiriyle yardımlaşarak çalışmalarına en güzel örnek bu olabilirdi. tutunarak, emniyete alarak, iç açarak neş'eli, heyecanlı bir iniş. Hafif meyilli, çıplak araziye elli-altmış metre kaldığında artık inişin tehlikesi bitmişti ve herkes karlı mntakayı oturup kayarak iniyordu.

Bizden önce inen arkadaş ecelin soğuk nefesini bakın nasıl hissetmiş:

Devamı Sayfa 47 de

Güzel Sanatlar Resim Sergisi Münasebetile

Hüseyin ULAŞ

Istanbul Galatasaray Lisesindeki son açılan resim sergisi dört odayı dolduran aynı san'at anlayışının mahsulü tablolarla teşhire arz edildiler. Ben bu sergideki ressamı, tablolarını, koydukları odaların numaralarına göre takdim edeceğim.

87 nolu odada: Bu odada güzel sanatlar Akademisi resim profesörlerinden bazılarının resimleri teşhir edilmektedir.

Ayetullah Sümer. Her zaman olduğu gibi, göz çekici çiğrenklerle bezirgânlık endişesini taşıyor.

Feyhaman: Peyzaj, natürmortlarında çiğ ve keskin renklerle Ayetullah Sümerle müşterek.

Abdullah Çizgin: Topkapı sarayı müzesinde ressam bulunan Abdullah Çizgin, tablolarında çerçeve ve mevzular antik bir hava içinde sakin ve ağır başlı.

M. Ali Laga: Renklerle kendine has bir mizaç içinde mümtaziyet kazanıyor. Erguvanî dünyanın ağızunda.

Şeref Akdik: Büyük çerçeveler içinde eşya ve şahısları kendi tabii olduğu intibahı veriyor.

Saim Özeren: Satih intibahları da-ima zorluyor. Fırçası sakin.

Vecihi: Natürmortlarda renkleri loşluk içinde, resimlerde niza arıyor.

Hikmet Onat: Kitle ihsası ile beraber ağız kalabalık bir insanın aynı kalabalığı ile çerçeveleri dolu ve da-ima fırça darbelerinde canlılık ve hareket hali var.

Hayri Çizel: Peyzajları hep aynı

oğuş içinde. İnsana öyle geliyorki hepsi de aynı mevsimde aynı günde yapılmış. Buna rağmen Akedemide çalışması var.

Şefik Bursalı: Natürmortları kaba ve yığın halinde. Peyzajları kalabalık ve bulanık göklerin altında.

Ferudun Ersas: 86 nolu odada mahallî dekor içinde.

Nejat Tansu: Pitoresk, aydınlık ve muhayyel.

Namık Yay: Çerçeve ve renkleriyle imzasını ayırtmakta Peyzajları iç açıcı ve vâsi.

F. Saracoğlu: Bulutsuz gökleri korkmadan Peyzajlarla bağdaştırmış.

İlhami Uskan: 88 Nolu odada: Beyaz dünyada renkleri ve dekoru içindeki peyzajlarla kendini takdim ediyor.

İskender: Lüks çerçeveleri içindeki natürmortları, müreffeh seviyenin muhatabı olabilir.

F. Soyhan: Edirne peyzajlarında Tunca'nın kızıl gurubunu bir mısra gibi yakalayabilmiş.

M. Sipahi: Daima yeşili tercih ediyor ve yeşillik dünyasında dolaşıyor. Sırrı Erden ile Nazmi Taban ve Osman Çizer aynı san'at renkleri ve aynı sükûnet içinde bağdaşmış.

Perosea: Büyük mevzu vermek enişinde kendisine has renkler arıyor; bilhassa dilencilisi romantik dekor içinde olmasına rağmen merhamet çeşmesini akıtabiliyor.

H. Ksantopola: Renklerinde ve mevzularında kararlı.

1947 Yılı C. H. P. Sanat Mükâfatı Piyes Müsabakasına Katılma Şartları

- 1 — C. H. P. Sanat mükâfatı Piyes müsabakalarına katılmak isteyen Piyes yazarlarının eserlerini 1947 yılı Ocak ayının 15 ine kadar Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine vermiş olmaları veya bu eserleri bu tarihe kadar teahhütlü olarak postayla göndermiş bulunmaları şarttır.
- 2 — Eserler eğer basılmış değilse, kâğıdın yalnız bir yüzüne yazılmış olmalı ve iki nüsha olarak gönderilmelidir.
- 3 — Müsabakaya 1940 yılından sonra yazılmış ve basılmış veya basılmamış, oynanmış veya oynanmamış yalnız telif eserler kabul edilecektir.
- 4 — Gönderilen eserlere rumuz konmayacak, sahiplerinin açık isim ve adresleri bulunacaktır.
- 5 — Müsabakada birinci gelene 3.000 ikinci gelene 2.000 ve üçüncü gelene de 1.000 lira mükâfat verilecektir.
- 6 — Eserleri tetkik edecek olan jüri heyeti, C.H.P. Genel Sekreterliğinin müracaatı üzerine İstanbul Üniversitesi, Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Devlet Konservatuvarı ve İstanbul Şehir Tiyatrosundan seçilecek 3 er zat ile C.H.P. Genel Sekreterliği tarafından bu alanda tanınmış şahsiyetler arasından doğrudan doğruya seçilecek 3 zattan müteşekkil olacaktır.
- 7 — Müsabaka neticesi 23 Subat 1947 pazar günü ilân edilecektir.
- 8 — Müsabakada derece kazanan eserleri bastırmak, Halkevlerinde ve Halkodalarında temsil ettirmek hakkı C.H.P. Genel Sekreterliğine ait olacaktır. Yazarı isterse eserini Halkevi dışında temsil ettirebilir.

85. Nolu Odada

Memleketimize ilk resim san'atını getiren ve yaşayan ruhları önünde şapkam elinde Namık İsmail, Ali Rıza (Hocam) Sami Yetik, Halil Paşa, Nazmi Ziya, Ahmet Doğru'er, İsmail Hakkı, Şevket Dağ ve Ruhinin Tabloları var.

"D., gurubu ile Levi'nin atelyesinden yetişen ve modern Türk resminin mümessillerinin Tablolarını boşuna arandım. Bu arada Nuri İğem, Haşmet Akal, Avni Arıbaş gibi imzaların toblolarının eksikliği bu sergide bütün tabloları görmek kadar kuvvetli bir arzu ve ihtiyaçtır.

Erciyes'e çıktık, fakat doyamadık

Sayfa 45 den devam

Biraz çabuk inip aşağıda dinlenmeyi kurarken, ayakları birbirine dolaşarak başaşağı yuvarlanmış. Ö-nü kayalık, yanı taşlık. "Artık öleceğimi anladım, kendimi kadere bırakıyorum ki kızım gözlerimin önüne geldi. Ellerini uzatmış: Babacığım babacığım! „ diye, bağırıyordu . . . Bundan sonra Tanrı'nın bir mucizesiyle küçük bir çukurda hızını kaybedip, duraklıyor..

Bu küçük vak'ayı anlattığıma pişman oldum. sakın isteklilerin gözü korkmasın! Zira herşeye rağmen dönüşümüzü görenler, bizi muzaffer bir ordunun öncüleri zannederlerdi..

Mevsim eşiğinde :

Kışa, Kara, Kayağa ve Kayakçıya *D a i r*

Yazan : YÜREKTENDAĞLI

Artık geceler ; beyaz rüyalar görüyor. Toprak; her an göklerden sağılacak beyaz rahmete kavuşma sabırsızlığı içinde. Bir sabah, erken, çok erken uyan-
dığımız vakit pencerelerimize abanmış karları, geceki Ay'dan donup kalma ışı-
tan hatıralar sanacağız. Söylemiye ne hacet : Bütün kayakçıların sevinci yerle-
rin karartısını örten karlar kadar sonsuz, o kadar temiz, katkısız olacak. Uzun
bir yaz unutkanlığına uğramış kayak avadanlıklarımızı seve okşaya tekrar ken-
dimize ısındırmağa çalışacağız : Rüzgâr gömleğimizi havalandıracak, kayak pan-
tolonumuzun, yün çoraplarımızın, tiftik eldivenlerimizin naftalinlerini şöyle bir
silkeliyecek, ihmalin verdiği gücengenlikten doğma yüz kırışıklarını sıcacık bir
ütü friksiyoniyle gidereceğiz. Göz görmez, el ermez bir köşecikte kulunç sertli-
ği bağlamış kayak ayakkabılarımızı kuyruk yağile iyideniyiye, oğa oğuştura
yuryumşacık bir hale getireceğiz. Kalıpların cenderesinde çile dolduran kayak-
larımızın elini ayağını çözecek, bağışladığımız HÜRRIYET'e karşılık af dileyecek,
iştiafın en ateşlisiyle, özleşmişlerin sımıcak sarılışıyla sarmaşacağız.

Bu mutlu günde birbiriyle ilk defa karşılaşan kayakçılar, güleç yüzlerle :
(Kayakaydın) diye, selâmlaşacak ve her kayakçı şu bizim marşı, marşların en
güzelini : (Unuttum mu ?) diye, kuşku ile, sessiz sessiz, içten içe, bir dua huşu-
ıyla mırıldanmağa başlayacak :

*Tırmanırız çıkarız,
Karlı, güce dağlara.
El verir asılırız,
Mor siyah bulutlara.*

*Ufuklarda fırtına,
Karları savuruyor.
Her tarafı sis tipi,
Beyaz tüller sarıyor.*

*Neş'edir andımız
Yavuklumuz kayaklar.
Rüzgârlar kanadımız,
Yuvarımız karlı dağlar.*

*Sıs . . . . Sıs . . . . Sıs
Kayakların sesleri,
Musikimiz, aşkımız,
Kahraman kayakçılar...*

*Dondurucu soğuktan,
Yamaçlar buzlaşıyor.
Başğemez kayakçılar,
Rüzgâr gibi uçuyor.*

*Neş'edir andımız,
Yavuklumuz kayaklar.
Rüzgârlar kanadımız,
Yuvarımız karlı dağlar.*

Unutmak mı ? . . . İnsan canı kadar sevdiğini, bütün bir yaz dayanılmaz
bir yaz hasreti didişmesiyle beklendiğini unutmaz mı hiç ?

Artık bundan böyle Erciyes yolları, Tekir yaylâsı yüzlerce genç kayakçı
göğsünün temposunu tutacak. Ve Hisarcık köylüleri bu sağlık ve canlılık afa-
canlarının akın akın geçişlerini : (Varolun, sağolun, yiğitler) diye, alkışlıyacak-
lar, uğurlu yolculuklar diliyecekler.

ilân

1947 Yılı C. H. P.
Sanat mükâfatı
Müsabakası

- 1) C. H. P. Genel Sekreterliğince bir Piyas müsabakası açılmıştır.
- 2) Bu müsabakaya 1940 yılından sonra yazılmış ve basılmış veya basılmamış, oynanmış veya oynanmamış yalnız telif eserler kabul edilecektir.
- 3) Müsabakada birinci gelene 3.000 ikinci gelene 2.000 ve üçüncü gelene de 1.000 lira mükâfat verilecektir.
- 4) Bu müsabakaya katılma şartnameleri, C.H.P. Genel sekreterliğinden ve bütün Halkevi Başkanlıklarından alınabilir.

İ. Zeki Burdurlu'nun

TOPRAĞIN MASALI

ve

Toprağın içindeki Toprak

Adlı yeni şiir kitabı

ç ı k t ı

Kitapçılardan arayınız

İmtiyaz Sahibi
Raşit Bener

Yazı İşleri Müdürü
Kâzım Özyedekçi

Yıl Temmuz - Ağustos Sayı
4 42 - 43

Yıllığı : 180 Kuruş
6 Aylığı : 90

Değerli yazılara sayfalarımız
açıktır.

Basılmıyan yazılar
geri verilmez.

Basıldığı Yer
Erciyes Matbaası - Kayseri

Halkevleri Dergileri

HALKEVLERİNİN ADI	DERGİNİN ADI	KAÇ GÜNDE BİR ÇIKTIĞI
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Taşpınar	"
Amasya	Yeşilirmak	"
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Artvin	Çoruh	"
Bafra	Altınyaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	"
Bursa	Uludağ	Üç aylık
Burdur	Ülker	Aylık
Denizli	İnanç	"
Diyarbakır	Karacadağ	"
Elâziğ	Altan	"
Eskişehir	Halkevi	"
Giresun	Aksu	"
Isparta	Ün	15 günlük
İzmir	Fikirler	Aylık
İstanbul Eminönü	Yeni Türk	"
" "	Halk Bilgisi Haberi	İki aylık
İstanbul Halkevleri	İstanbul	15 günlük
Kayseri	Erciyes	Aylık
Kars	Doğuş	"
Konya	Konya	"
Manisa	Gediz	"
Mersin	İçel	"
Merzifon	Taşan	"
Milâs	Yeni Milâs	"
Muğla	Muğla	"
Niğde	Akpınar	"
Niksar	Ülker	"
Samsun	19 Mayıs	"
Sinop	Dıranaz	"
Sivas	Yayla	"
Trabzon	İnan	"
Yozgat	Bozok	15 günlük
Zonguldak	Karaelmas	Üç aylık

Fiatı 25 Krş